

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Кафедра музичної фольклористики

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Традиційний вокальний обрядовий репертуар
села Клинці Дубенського району Рівненської області:
жанри та мелотипи

Виконала: Мічуда Ольга
студентка 4 курсу, денної форми навчання
спеціальності 025 - Музичне мистецтво
профілізації «Етномузикознавство»

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичної фольклористики
Лукашенко Лариса Валентинівна

Рецензент: кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичної фольклористики,
завідувач ПНДЛМЕ
Рибак Юрій Петрович

Львів 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ ТА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ	6
1.1. Дослідження фольклору Середньої Волині	6
1.1.1. Друковані праці.....	6
1.1.2. Архівні матеріали	10
1.1.3. Особисті польові дослідження	13
1.2. Історико-культурологічна довідка села Клинці	15
РОЗДІЛ 2. КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВИЙ ФОЛЬКЛОР	18
2.1. Етнографія обрядових обставин	18
2.1.1. Зима	18
2.1.2. Весна	22
2.1.3. Літо	24
2.2. Мелотипологія	25
2.2.1. Зимовий жанровий цикл.....	26
2.2.2. Весняний жанровий цикл	28
2.2.3. Літній жанровий цикл	30
РОЗДІЛ 3. РОДИННО-ОБРЯДОВИЙ ФОЛЬКЛОР	33
3.1. Весілля.....	33
3.1.1. Драматургія весілля	33
3.1.2. Весільний жанровий цикл	37
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ.....	51
НОТНІ ПРИКЛАДИ.....	63

ВСТУП

Народна пісенна творчість є однією з найважливіших складових нематеріальної культурної спадщини будь-якого народу, у якій втілено духовний світ, історичний досвід, моральні цінності та побутові реалії. Серед них неабияку важливість становлять пісенні традиції, що є унікальними для кожного окремого регіону чи навіть села. Їх вивчення допомагає зберегти автентичні зразки усної народної творчості, зрозуміти морально-етичні принципи наших предків та історію українського народу.

У сучасних умовах стрімкої глобалізації, надзвичайно важливо зберігати та передавати нащадкам пісенну спадщину, що все ще живе у пам'яті людей старшого покоління. На жаль, справжніх носіїв цього надбання залишилося не так багато, а особливо на території етнографічної Середньої Волині – регіону, традиційна культура якого досі залишається малодослідженою. Однією з причин цього є інтенсивна урбанізація краю, що з давніх часів перебував в центрі багатьох історичних та етнокультурних процесів. Відтак народна музична культура потребує своєї якнайшвидшої фіксації від автентичних виконавців. Пропоноване бакалаврське дослідження, що спрямоване на заповнення цієї наукової прогалини є особливо **актуальним**.

Мета роботи полягає у встановленні музично-жанрової системи та мелотипології обрядової творчості волинського села Клинци. **Об'єктом** є традиційна обрядова культура Середньої Волині на прикладі музично-обрядової творчості села Клинци, що становить **предмет** дослідження.

В процесі досягнення мети було виконано ряд наступних **завдань**:

- підготовлено та здійснено низку експедиційних досліджень території;
- транскрибовано, систематизовано та використано у дослідженні зібрані матеріали;
- вивчено стан досліджуваності території, опрацьовано наявні етнографічні, музично-фольклористичні публікації та інтернет-джерела;

- визначено особливості календарних та родинних обрядів;
- проаналізовано та охарактеризовано основні жанри;
- укладено нотний додаток із транскрипціями, що ілюструють теоретичний виклад дослідження.

Новизна дослідження полягає в тому, що у роботі вперше прослідковано стан народно-музичної культури села Клинці, яка до цього часу залишалася поза увагою науковців та здійснено жанровий та мелотипологічний аналіз обрядових пісень.

В процесі написання бакалаврського дослідження було використано наступні **методи**:

- *історико-культурологічний* – вивчення історичних та соціокультурних умов, що вплинули на розвиток пісенно-обрядових традицій;
- *аналітично-статистичний* – аналіз та систематизація зібраних матеріалів;
- *джерелознавчо-пошуковий*;
- *метод польової роботи*;
- *метод документування та транскрипції*
- *аналітико-типологічний*.

Джерельною базою дослідження стали власні експедиційні записи авторки [Експедиції 2023; 2025], матеріали Архіву Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології (далі – ПНДЛМЕ), фонду студентських записів кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету (далі – РДГУ), а також записи з опублікованих фольклорних збірок.

Методологічною основою роботи стали праці насамперед класиків української етномузикології – Філарета Колесси, Станіслава Людкевича, Климента Квітки, а також сучасних представників львівської та київської шкіл – Богдана Луканюка, Надії Супрун-Яремко, Ірини Клименко, Юрія Рибак, Лариси Лукашенко, Олени Серко, Катерини Кундуш та інших.

Апробація дослідження. Окремі положення роботи були висвітлені на низці Конференцій молодих дослідників народної музики (м. Львів, 2021-2024) та у відповідних публікаціях [Мічуда 2021; 2022; 2023; 2024].

Структура роботи. Бакалаврське дослідження складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, що доповнюють теоретичний матеріал роботи. У вступі визначено актуальність, мету, об'єкт, предмет, завдання, новизну, методологічну та джерельну базу дослідження. У першому розділі подається інформація про дослідження музичного фольклору на території Середньої Волині та історично-географічна довідка села Клинці. Другий розділ присвячений опису етнографічних обставин календарних обрядів та мелотипологічному аналізу зимових, весняних та літніх наспівів. У третьому розділі розглядаються структура та послідовність проведення весілля, а також здійснено мелотипологічний аналіз весільного циклу. У висновках зроблено підсумки проведеного дослідження.

Загальна кількість сторінок – 79, кількість сторінок основного тексту – 43, список використаних джерел – 58 позицій.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ ТА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТЕКСТ

1.1. Дослідження фольклору Середньої Волині

1.1.1. Друковані праці

Фольклорна традиція етнографічної Середньої Волині досить давно привернула увагу багатьох українських та іноземних дослідників. Перші систематичні записи фольклору Середньої Волині почали з'являтися у 19 столітті. Польові етнографічні та фольклористичні дослідження, в тому числі й Волині, у 1814-1818 роках здійснив *Зоріан Доленга-Ходаківський*. Свої експедиції він розпочав у Синяві над Сяном, згодом вирушивши до Галичини та до теренів Волинської губернії, найбільше уваги приділивши Володимир-Волинському, Рівненському та Луцькому уїздам. Серед записаних ним понад 2 тис. українських пісень значна частина походить саме з Волині [Сілецький 2023, с. 39]. Поетичні тексти пісень, записаних вченим, за його життя не були опубліковані. Збірка записів Доленги-Ходаковського побачила світ лише в 20 столітті [Доленга-Ходаковський 1974].

Одним із перших, хто почав досліджувати традиційну культуру Середньої Волині був польський етнограф та фольклорист *Оскар Кольберг*. У своїй відомій багатотомній етнографічній праці він присвятив окремий том теренам Волині [Kolberg 1907], записавши пісні, легенди, замовляння та описавши обрядові звичаї. За деякими даними він особисто побував та здійснив записи у понад десяти районах та містах Волинського краю, зокрема відвідавши околиці і Дубенського району – села Більче та Берестечко на території Демидівської громади. Водночас, за наявною інформацією, він особисто не проводив досліджень безпосередньо на території регіону, що розглядається у цьому дослідженні [Кундуш 2023, с. 19]. Фольклорні та етнографічні матеріали із суміжними до Дубенщини осередками були

опрацьовані після смерті Оскара Кольберга А. Фішером та представлені в одночастинній монографії «Wołyń» [Kolberg 1907]. Географія вміщеного до збірки матеріалу охоплює населені пункти у близьких і віддалених місцевостях до Середньої Волині.

Вагомий внесок у дослідження фольклору Середньої Волині зробив **Микола Костомаров**. Проживаючи та працюючи деякий час у Рівному, він займався фольклоно-етнографічною діяльністю: здійснював збір польових матеріалів за сприяння священників, збирав народні пісні, перекази, спогади та свідчення з історії волинського краю [Сілецький 2023, с. 43]. Результатом цієї діяльності стала праця «Народні пісні, зібрані в західній частині Волинської губернії» [Костомаров 1859]. Вона представлена 202 творами, 12 з яких є обрядовими (колядка, веснянки, купальські та жнивна) [Кундуш 2023, с. 20].

В другій половині 19 століття фольклористичні дослідження на території етнографічної Волині здійснював **Павло Чубинський**. Протягом 1869-1870 років за його участі було здійснено три експедиції, перша з яких відбулася саме на східній та західній частині Волині, а друга стосувалася поліських теренів та Волинської губернії (Рівненський уїзд). Всі зібрані матеріали він опублікував у семитомній праці «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край» [Чубинский 1872]. У четвертому томі книги вчений подає повний опис волинського весілля із Млинова [Чубинский 1877], а в п'ятому – тексти необрядових пісень (любовних, соціально-побутових тощо) [Чубинский 1874].

Цінний матеріал, що репрезентує традиційну культуру волинян становить тритомне видання «Етнографічні матеріали, зібрані **В. Г. Кравченком** у Волинській та сусідніх з нею губерніях», які вийшли як 5, 12 та 14 томи «Трудов Общества изследователей Волыни». Так, у першому томі були

представлені календарні та соціально-побутові пісні, описи народинних та весільних обрядів [Кравченко 1911].

Упродовж перших десятиліть ХХ століття значний внесок у збирання та фіксацію пісенної спадщини Середньої Волині зробив дослідник української традиційної культури *Сергій Козицький*. Його книга «Народні пісні Волині, Поділля та Холмщини» було видана у 2014 році. В ній представлено зібраним зразки обрядового та необрядового фольклору. До обрядової частини увійшли такі жанри, як колядки й щедрівки (2 твори), 4 веснянки, 2 купальські пісні та 7 весільних творів. Значну частину публікації становлять твори, що не пов'язані з обрядами: історичні пісні, балади, козацькі, чумацькі, бурлацькі, солдатські, побутові, ліричні, рекрутські, жартівливі й танцювальні композиції. У збірнику представлено пісні інших національних культур: сербської, угорської, єврейської, лемківської, а також гармонізації народних мелодій, здійснені самим Козицьким. Частину всього пісенного матеріалу збірки було записано на території Дубенського району у наступних селах: Липа, Будераж, Заруддя та Бокійма [Козицький 2014].

У 1930-х роках важливу роль у дослідженні пісенної спадщини Волині відіграв рівненський науковець *Юрій Цехмістрок*. У період 1936–1937 років він здійснив фольклористичні експедиції до Волинської, Рівненської та північної частини Тернопільської областей. Ці поїздки відбулися за сприяння Варшавського Центрального фонографічного архіву. Працюючи з фонографом дослідник зібрав величезний архів із понад 700 записів пісенного фольклору від більш ніж 150 інформантів. Зафіксовані пісні належать до календарно-обрядового циклу: близько 10 творів – до зимової обрядовості, понад 40 — до весняної і 5 — до літніх обрядів. Ще 9 пісень пов'язані із сезонно-трудовою працею [Цехмістрок 2006].

У 1934 році в місті Рівному відбувся конкурс зі збирання волинських народних пісень, в якому брали участь музиканти (вчителі та хормейстери).

Суть конкурсу полягала у «зібранні музично-етнографічних матеріалів для майбутнього співаника, а також у подальшому їх художньому опрацюванні для аматорських хорів і театрів» [Колесса 2021, с. 3-4]. Оцінку зібраним джерелам надав український етномузиколог **Філарет Колесса**, до приватного архіву якого у 1934 році було передано всі матеріали. З того часу вони зберігалися в його особистій колекції, поки у 2012 році їх віднайшла львівська етномузикологиня Ірина Довгалюк. До опрацювання волинських пісень, крім зазначених матеріалів, Колесса додав ще 2 рукописні добірки – 110 народних пісень, що надійшли від Костянтина Кузика, а також збірку із 20 народних пісень Юрія Цехміструка. Таким чином, колекція волинських пісень стала налічувати 436 творів [Колесса 2021, с. 5]. У 1936 році на засіданні Етнографічної комісії Польської академії знань Ф. Колесса запропонував опублікувати лише конкурсні матеріали з назвою «Волинські пісні», однак його зусилля не мали успіху, збірник не вдалося видати з невідомих причин. У 2021 році силами працівників кафедри музичної фольклористики ЛНМА та ПНДЛМЕ було видано збірку «Волинські народні пісні з архіву Філарета Колесси», куди увійшли 289 творів, більшість з яких є обрядовими. У ній територія Середньої Волині представлена дев'ятьма селами (Великий Олексин, Караєвичі, Квітневе, Нова Мощаниця, Новий Двір, Новомильськ, Самостріли, Семидуби, Тростянець), де було записано 6 зимових пісень, 7 весняних, 1 петрівчана, 3 жнивних та 28 звичайних.

В останній чверті XIX – на початку XX століття активну збирацьку роботу здійснював рівненський дослідник **Віктор Ковальчук**. Його діяльність передусім була пов'язана із дослідженням північної Рівненщини, що є етнографічною територією Полісся, однак є декілька зафіксованих записів і на території Волині: 1 колядка записана в селі Грушвиця Рівненської області [Ковальчук 2023].

Пісенний фольклор волинського краю зібрала та опублікувала видатна дослідниця **Надія Супрун-Яремко**. Нею була упорядкована збірка «Народні пісні Рівненщини», що вмістила 625 зразків (серед них 347 творів є календарно-обрядовими), записаних і транскрибованих студентами кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ протягом 2004-2012 років [Супрун-Яремко 2013].

Ще одна дослідниця, що зграла музичний фольклор Волині та опублікувала монографічну збірку є **Людмила Єфремова**. Основу її колекції «Народні пісні Волині (з колекцій збирачів фольклору)» становлять записи 2017 року зроблені вченою у смт Рожище, с. Домашів Волинської області та у с. Нова Мощаниця, Дермань, Плоска та Липа Рівненської області. У зазначених населених пунктах було записано 10 зимових пісень, 5 весняних, 11 творів літнього циклу, 108 пісень літнього циклу та 152 звичайних творів. До видання також увійшли твори із рукописних джерел із Архівних наукових фондів рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України [Єфремова 2018, с. 5].

1.1.2. Архівні матеріали

У ХХ столітті регулярні фольклорно-етнографічні дослідження здійснював **Олекса Ошуркевич**, який обстежив сотні сіл на території в тому числі Рівненської області, проте не зміг ввести в науковий обіг весь зібраний матеріал в радянський час [Сілецький 2023, с. 88]. Варто зазначити, що у 1970 році друком вийшла збірка «Пісні з Волині», упорядкуванням текстів і приміток якої займався Ошуркевич [Пісні з Волині]. Проте, в ній опубліковано лише малу частину його збирацького доробку, більшість спадку дослідника лишається в архівах неопрацьованою.

Важливу роль у дослідженні музичного фольклору Середньої Волині відіграв фольклорист-аматор та філолог другої половини XIX століття **Степан Турик**, що здійснив численні експедиції на волинських теренах, зокрема на території Дубенського району Рівненської області. Його архів є досить великим за обсягом – це 28 великих нотних зошитів, що містять близько тисячі народно-музичних творів. Нині рукописи зберігаються в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського у Києві, а також у Кременецькому краєзнавчому музеї на Тернопільщині [Кундуш 2023, с 22].

Велику частку зафіксованих матеріалів із території Середньої Волині складає **архівний фонд РДГУ**. Сюди увійшли оцифровані записи студентів кафедри музичної фольклористики, що складаються з відео- та аудіозразків. Окрім цього архів доповнений навчальними роботами студентів – фольклорними збірниками та дипломними роботами. Так, досліджувану територію представляють: Марина Мартиновська «Мій край пісенний, Здовбиця моя» [Мартиновська 2005], Оксана та Катерина Паральчуки «Пісенна спадщина села Стовпець» [Паральчук 2013], Оксана Поліщук «Пісні волинського села. Фольклорна традиція села Мошків Млинівського району» [Поліщук 2015]. Твори у цих збірниках систематизовано за жанрово-типологічним принципом – спочатку обрядові, потім необрядові. Обрядова творчість представлена колядками, щедрівками, маланковими творами, веснянками, гаївками, купальськими, жнивними, весільними піснями та приспівками.

Протягом тривалого часу студенти кафедри активно долучалися до вивчення території Середньої Волині. У своїх експедиційних розвідках, що лягли в основу дипломних робіт [Веремчук 2008; Примаць 2009; Гуменюк 2016], здійснено дослідження музичної традиції окремих населених пунктів даної території, охарактеризовано етнографічний рік та проаналізовано зразки пісень, що супроводжують найважливіші обряди.

Чималу кількість записів у своїй приватній колекції архівних матеріалів має провідна київська етномузикологиня **Ірина Клименко**. Усі наявні відомості про традиційний музичний фольклор, зокрема із території Середньої Волині, вона згромадила та включила у свою докторську дисертацію [Клименко 2020].

На теренах досліджуваної території кілька фольклорно-експедиційних записів здійснила випускниця кафедри музичної фольклористики ЛНМА **Олена Серко**. Її бакалаврська робота присвячена вивченню особливостей весільного обряду та його музичного наповнення на території Середньої Волині [Нагорна 2014]. У магістерському ж дослідженні авторка зосередилася на аналізі основних календарно- та сезонно-обрядових мелотипів на даному терені [Серко 2015]. Окремої уваги заслуговують статті О. Серко, в яких вона досліджує народновокальну творчість весільного циклу на рівні мелотипології [Серко 2017a] та мелоареалогію зимових наспівів Середньої Волині на основі матеріалів, зафіксованих дослідницею та її попередниками [Серко 2020].

В дослідженні музичного фольклору Середньої Волині варто згадати ім'я молодшої дослідниці **Катерини Кундуш**. Протягом навчання в Рівненському музичному фаховому коледжі, а згодом в Львівській національній музичній академії нею було здійснено 28 фольклористичних експедицій у село Острів Дубенського району Рівненської області та його околиці. В результаті цих сеансів було записано більше 300 пісенних творів обрядового та необрядового репертуару та зафіксовано чималу кількість етнографічної інформації. Результати своєї польової роботи дослідниця публікувала у численних статтях, українських та міжнародних доповідях, матеріалах до Конференції молодих дослідників народної музики [Кундуш 2019; 2020; 2021] та магістерській роботі [Кундуш 2023].

Узагальненням результатів експедиційних сеансів стала видана у 2024 році книга Катерини Кундуш «Пісенна спадщина села Острів», присвячена

рідній бабусі авторки [Кундуш 2024]. Репертуар збірки охоплює 100 пісень різних жанрових груп: 24 твори зимового жанрового циклу, 2 купальські наспіви, 19 весільних пісень та 55 звичайних творів.

1.1.3. Особисті польові дослідження

Особисті дослідження авторки бакалаврської роботи на території Середньої Волині розпочалися на першому курсі навчання на кафедрі музичної фольклористики ЛНМА. За цей час було здійснено 4 фольклорні експедиції, в результаті яких було зафіксовано близько 100 обрядових та необрядових творів, а також велику кількість етнографічної інформації, що дає змогу відтворити цілісну етнографічну картину досліджуваного терену.

Вивчення досліджуваної території розпочалося із фольклорної розвідки у села Півче та Нова Мощаниця Рівненського району Рівненської області 18 серпня 2021 року разом із працівниками ПНДЛМЕ – Юрієм Рибак, Ларисою Лукашенко та Вікторією Ярмолою. Інформанткою в першому населеному пункті була місцева мешканка Білецька Ганна Мифодіївна 1921 року народження. В Новій Мощаниці респондентом виступив фольклорний гурт «Родовід», учасниками якого є місцеві жінки 1930-1970-х років народження (Надія Татарин, Любов Мариніна, Ганна Швидка, Олена Бобрик, Галина Мариніна та Любов Романюк). Колектив є учасником різних фестивалів, конкурсів та оглядів художньої самодіяльності, а саме: Всеукраїнського фестивалю українського фольклору в місті Луцьку, обласного фестивалю творчості в місті Острозі, міжнародного фестивалю фольклору «Древлянські джерела». В результаті цієї розвідки було зафіксовано 29 пісень обрядового та необрядового репертуару, а також важливу етнографічну інформацію.

13 січня 2022 року мною був зафіксований дуже цінний етнографічний матеріал для дослідження території Середньої Волині – обряд щедрування у вже відвіданому раніше селі Нова Мощаниця. Це вдалося реалізувати завдяки вже покійній завідувачій сільського клубу Романюк Любові Миколаївні 1957 року народження, що погодилася на мою пропозицію зафіксувати обряд щедрування за реальних умов. В результаті було записано 7 щедрівок, що дають змогу відтворити узагальнену картину зимового обрядового комплексу.

Наступні дві експедиції відбулися у населеному пункті, якому призначена дипломна робота. Перша з них відбулася 11 листопада 2023 року разом із співробітниками ПНДЛМЕ Юрієм Рибак, Ларисою Лукашенко, а також з тодішньою студенткою I курсу кафедри музичної фольклористики Софією Терновою. Інформантами даної розвідки виступили місцеві жителі 1940-1970-х років народження (Петро Кузьмович, Лідія Васьковець, Тіна Ковальчук, Любов Денисюк та Катерина Савчук), які репрезентували чималу кількість пісенних зразків обрядового та необрядового репертуару: 4 колядки світського походження, 7 щедрівок, 2 веснянки, 2 петрівчані пісні, 18 весільних пісень та 16 звичайних. Другу розвідку авторка здійснила 8 лютого 2025 року за участі студентки I курсу цієї ж кафедри Софії Мамчур. До проведення експедиційного сеансу було підготовлено програму-питальник, де містилася уся зібрана інформація про жанри та мелотипологію зафіксованих раніше пісень на цих теренах. У процесі дослідження респонденткою якого виступила пані Любов Денисюк, було повністю відтворено етнографію весілля та зафіксовано чималу кількість творів, що супроводжували його основні обряди.

Суттєвий внесок для дослідження музично-етнографічної картини Середньої Волині становить неповний відеозапис обряду випікання короваю, відтворений мешканцями села Клинци у 2012 році. Повний же запис авторці вдалося отримати під час експедиційного сеансу 8 лютого 2025 року. Завдяки цьому можна відстежити особливості місцевого звичаю в сучасному прояві та

здійснити його характеристику стосовно музично-типологічного та етнографічного аспектів.

1.2. Історико-культурологічна довідка села Клинці

Село Клинці розташоване в Дубенському районі Рівненської області, приблизно за 13 км на північний захід від районного центру – міста Дубно і входить до Семидубської сільської громади. Воно є невеликим, площа становить 0.601 км² із населенням 211 осіб за переписом населення 2001 року [Клинці].

До 1939 року село входило до гміни Дубно Дубенського повіту – історичної адміністративно-територіальної одиниці на українських землях у складі Польщі, до цього було у складі Російської імперії, Української держави, Польщі та згодом УРСР. [Клинці].

До 1946 року село мало назву Волиця-Збитинська, що, ймовірно, походить від слова «вольниця» - терміну, який сягає корінням часів Гетьманщини та Богдана Хмельницького, і використовувався для позначення вільних поселень, заснованих у період визвольної боротьби українського народу проти польської шляхти. У цей період українське селянство масово виступало проти польського панування. Частина селян тікала від утисків, приєднувалася до козацьких загонів або ж оселялася у важкодоступних лісистих регіонах, формуючи вільні поселення, відомі під назвою «волиці». Саме таким чином, за усними переказами, було засновано і село Волиця-Збитинська [Савчук (б/р)].

Існує також легенда про виникнення села [Савчук (б/р)]. Згідно з нею, одним із перших поселенців був молодий чоловік на ім'я Максим. Попри свій кріпацький статус, він вирізнявся сміливістю та відвагою, був готовий до спротиву панському гніту. Пан, у якого Максим працював, відзначався особливою жорстокістю. Одного дня кривдник намагався силоміць забрати

кохану дівчину Максима Олену до своїх покоїв. Захищаючи її, хлопець вступив у сутичку з гайдуками, однак не зміг подолати чисельної переваги нападників. Його схопили, жорстоко побили та ув'язнили, а дівчину відвели до поміщицької садиби.

Попри це, Максим зумів утекти з полону, проник у панський маєток, вбив кривдника й визволив Олену. Однак подружжю довелося тікати з рідного села через загрозу жорстокої помсти з боку польської шляхти. Після тривалої мандрівки вони знайшли затишне місце посеред лісу, поряд з джерелом, серед боліт. Саме там вони збудували курінь, а згодом — і постійне житло. З часом до них приєдналися інші переселенці, які, як і вони, рятувалися від утисків.

Так утворилося нове поселення, яке отримало назву Волиця — від слова «воля», що символізувало прагнення до свободи та незалежності. Минали роки, покоління змінювали одне одного, проте пам'ять про засновників села — Максима та Олену — збереглася і донині у пам'яті мешканців цього села.

У 1946 році Указом Президії Верховної Ради УРСР село було перейменовано на нинішню назву – Клинець. 19 липня 2020 року в результаті адміністративно-територіальної реформи, село увійшло до складу Семидубської громади новоутвореного Дубенського району [Клинець]

Неподалік села Клинець розташований Клинецьський ентомологічний заказник місцевого значення, загальна площа якого становить 30 гектарів. Офіційний статус природоохоронної території було надано у 1983 році відповідним рішенням обласного виконавчого комітету. Заказник був створений з метою охорони та збереження місць розмноження диких комах-запилювачів, зокрема джмелів та бджіл [Клинецьський заказник] Тому ця територія має важливе значення для збереження локального біорізноманіття, а також слугує природним осередком для підтримання екологічної рівноваги в регіоні.

Через територію села протікає річка Збитинка, яка є лівою притокою річки Вілія. Її витoki розташовані на північній околиці села Збитин Дубенського району, а гирло — на схід від села Межиріч Острозького району, де вона впадає до Вілії [Річка Збитинка]. Назва «Збитинка», вірогідно, походить від однойменного населеного пункту Збитин, на території якого бере початок ця водойма. Відома також інша назва річки – Люба, що зафіксована у побутовому вжитку мешканців сусідніх сіл – Малої Мощаниці та Залібівки. Вона, найімовірніше, походить від слова «луб», яке в українській мові вказує на внутрішню частину кори дерева. Такі місця традиційно використовувались для вимочування лика, льону чи конопель, тобто для «лубнування» — технологічного процесу в сільському господарстві. Зміна форми «Люба» на «Луба» могла відбутися під впливом гідронімів на зразок Стася, Устя, які, згідно з народною етимологією, ототожнювались із жіночими іменами.

Таким чином, попри існування певного фонду записів, територія етнографічної Волині, зокрема села Клинци, є ще недостатньо дослідженою. Тому основу джерельної бази даної дипломної роботи склали експедиційні записи, здійснені авторкою у досліджуваному населеному пункті.

РОЗДІЛ 2

КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВИЙ ФОЛЬКЛОР

2.1. Етнографія обрядових обставин

Дослідження народнопісенної традиції кожного села неможливе без вивчення етнографічних обставин, тобто умов побутування пісенних творів. Етнографічний рік у селі Клинці пов'язаний із календарно-обрядовим та родинно-обрядовим циклами¹. До календарно-обрядової творчості належать зимовий, весняний та літній жанровий цикли. Родинно-обрядовий цикл представлений весіллям, народинами та похоронами. Окремою групою місцевого репертуару відзначені неприурочені пісні², що можуть виконуватися за будь-яких обставин. Проте в нашому дослідженні вони не розглядаються, оскільки метою цієї дипломної роботи є розгляд обрядової творчості села Клинці.

2.1.1. Зима

У календарно-обрядовій творчості села Клинці найкраще збереженим є зимовий цикл, що до цього часу відзначається з дотриманням традиційних обрядодій. Ця низка святкувань пов'язана із трьома головними святами – Різдвом, Новим роком та Водохрещем. До недавнього часу місцеві жителі дотримувалися староюліанського календаря у відзначенні зимових урочистостей. Зокрема, Різдво відзначалося 7 січня, Старий Новий рік — 14

¹ На більшості території Середньої Волині етнографічний рік пов'язаний також із сезонно-трудовим циклом, насамперед жнивним обрядом. Проте у Клинцях інформації стосовно побутування даного звичаю не зафіксовано.

² Термін представлений в культуро-жанровій системі С. Людкевича-Б. Луканюка [Луканюк 1973].

січня, а Водохреще — 19 січня³. Внаслідок релігійно-календарної реформи, що триває протягом останніх двох років, більшість громад перейшли на новоюліанський календар. У зв'язку з цим зазначені свята змістилися на двотижневий термін: Різдво тепер відзначається 25 грудня, Старий Новий рік — 1 січня, а Водохреще — 6 січня. Оскільки експедиції проводилися до цього переходу, то зафіксована інформація відповідає старому календарю, в такій послідовності буде викладена і у цій роботі.

Зимовий цикл обрядодій розпочинався із *Святвечора* перед Різдвом. Із сходженням першої зірки, кожна родина збиралася за столом на святкову вечерю, що складалася із 12 пісних страв, серед яких обов'язковими були кутя, вареники, смажена риба, гриби, узвар тощо [Пархоменко 2008, с. 18]. За традицією, початок частування здійснювався головою родини – батьком, який читав молитву та куштував першу ложку головної страви вечора – куті.

Важливим елементом Різдва був Дідух – сніп з жита чи пшениці, або з колосків різних злакових культур [Пархоменко 2008, с. 19], що прикрашали сухими квітками, стрічками і ставили на Покуті.

У день *Різдва* зазвичай ходили до церкви, опісля збиралися в гості, готувалися колядувати та приймати колядників. Власне структура обряду колядування охоплювала три ключові елементи, формуючи цілісне дійство: прохання колядувати⁴, власне колядування під вікнами та обдаровування колядників грошима чи харчами. Іноді господарі запрошували колядників до будинку на гостину. Обряд колядування здійснювали тільки чоловіки. До

³ Починаючи з 2024 року церковні громади української церкви перейшли до відзначення свят за новоюліанським календарем; церква, що належить до московського патріархату святкує за старим стилем.

⁴ Зазвичай просили колядувати, а також щедрувати словами: «Пане господарю, дозвольте колядувати / щедрувати!»

обряду колядування були залучені й діти, що колядували невеликим гуртами окремо від дорослих.

До середини ХХ століття у селі існувала традиція організації вертепу – фольклорного театру, що відтворював сцени на різдвяну євангельську тематику. Його влаштовували місцеві чоловіки, які, власноруч виготовляючи костюми, переодягалися в головних персонажів дійства: два царі⁵, Ірод, два воїни, ангели, Жид, Біда, Смерть та Циган.

Вечір напередодні Старого Нового року в традиції села називається Щедрим. За ходом обрядодій він подібний до Святвечора, проте на стіл готуються 12 непісних страв: ковбаси, м'ясні страви, млинці тощо.

Після вечері ходили щедрувати переважно жінки та дівчата, іноді разом з дівчатами були і хлопці, переодягнені в хустки та спідниці. За аналогічним сценарієм до колядування, обряд щедрування теж здійснювався у три етапи: прохання щедрувати, власне щедрування та обдаровування щедрівників ласощами.

Варто зауважити, що у розташованому поблизу Клинців селі Нова Мощаниця Рівненської області існує традиція обряду щедрування кутками⁶, який я зафіксувала у 2022 році за реальних умов. Його здійснюють місцеві жінки старшого віку, які об'єднуються своїми кутками і обходять всі домівки своєї території із супроводом дзвону, просять дозволу на щедрування і власне щедрують. Метою даного звичаю є збір коштів на церкву, що передаються туди на наступний день. Обряд щедрування та виконуваний протягом його

⁵ Чомусь у місцевій традиції замість трьох царів у вертепі було тільки два.

⁶ Кутками називаються певні частини села, що мають свою територію, вулиці та назви. В села Нова Мощаниця є 12 кутків, обряд щедрування був записаний на території кутка Терни.

проведення приурочені пісні були детально описані мною у матеріалах до Шостої конференції молодих дослідників народної музики [Мічуда 2023].

На Новий рік жителі села Клинці відвідують церковне богослужіння. Опісля юнаки і діти обходять домівки і засівають оселі житом, пшеницею, бажаючи господарям здоров'я та достатку. За таке величання посівальники отримували почастунок.

Кінцевим етапом зимового циклу є *Водохреще*. Вранці селяни йшли до церкви, приносили додому освячену воду, після чого господар дому обходив всі кімнати будинку, а також територію навколо нього, кроплячи водою.

У ході експедицій у селі Клинці було зафіксовано дванадцять наспівів⁷, які репрезентують два основні жанри за місцевою термінологією – колядки та щедрівки, що були відповідно приурочені до Святвечора та Щедрого вечора.

За сучасним методологічним підходом поділ на колядки та щедрівки вважається застарілим, отож усі твори зимового жанрового циклу поділяються на питомі та напливові (церковні). Церковні твори на біблійну тематику найчастіше втілюють сюжети про народження Дівою Марією Ісуса Христа. Так, мною було зафіксовано наступні наспіви цієї групи – «Ой сів Христос та й вечеряти», «В новім гроді, в Вифлеємі», «В неділю рано до сходу сонця» та «На дворі чорна хмара в'ється», що виконуються груповим складом.

Раніше у Клинцях також існували питомі колядки на світські сюжети. Мені вдалося зафіксувати лише один такий зразок – наспів «Ой жартуй, жартуй» із рефреном «Ой дай Боже». Очевидно, внаслідок їхнього тривалого співіснування із церковними сюжетами, ці твори поступово християнізувалися, про що зазначало чимало дослідників. Так, Ірина Клименко у своїй дисертації вказала на явище входження християнських

⁷ Число зимових наспівів дорівнює сумі зафіксованих творів авторкою протягом двох експедицій (11 листопада 2023 року та 8 лютого 2025 року).

мотивів у вигляді окремих вкраплень у світські сюжети або у вигляді самостійних сюжетів легендарного типу [Клименко 2020, с. 90]. Ще одна рівненська дослідниця Олена Серко описала випадки, коли тексти на біблійну тематику можуть виконуватися на давні мелодії [Серко 2020, с. 135].

Серед питомих щедрівок важливе місце займали твори, призначені конкретному адресатові – господині чи господареві, хлопцеві чи дівчині, імена яких відповідно згадуються у текстах пісень.

2.1.2. Весна

Комплекс обрядів зустрічі весни в селі Клинці не був приуроченим до конкретного дня і є позбавленим чітких часових меж. Він роздробився на окремі елементи, які існували на відрізку від свята Стрітіння аж до дня Юрія або й пізніше. Прихід весни інформанти села Клинці пов'язували із таненням снігу, також називали дату церковного свята Стрітіння як межу між зимою та весною⁸.

Навесні співали спеціально приурочені пісні – веснянки, головними виконавцями яких були діти та молодь. Ще 100 років назад Володимир Гнатюк підмітив тенденцію до зміни вікових норм у виконанні весняних творів, вказуючи, що ці твори вже перестають існувати у своєму первісному варіанті, їх виконують представники різних поколінь, але найчастіше люди зрілого віку та старожили [Гнатюк 1909, с.11]. Ця тенденція збереглася до нашого часу на Волині, отож, ймовірно, клинецькі співачки похилого віку є останніми носіями творів цього жанру, оскільки весняні обряди у Клинцях вже давно не практикуються.

⁸ У селі Варковичі, що знаходиться теж в Дубенському районі, починали співати від Благовіщення – 25 березня (за старим стилем – 7 квітня) [Примак, с. 9].

Як і в більшості населених пунктів Волині, у Клинцях веснянки не супроводжувалися різного роду ігровими та драматичними діями (хоча, за словами інформантів, деякі веснянки супроводжувалися хороводом в колі), були переважно співними. Їх виконували здебільшого на відкритих просторах – галявинах, лугах, або біля храмів, рідше – в будинках через несприятливі погодні умови. Варіантом виконання веснянок міг бути і рух колом, іноді могли водити два кола разом – дитяче всередині, а дівоче – зовні. Також могли виконувати не в русі, а сидячи, переважно на колодах⁹.

Сюжети веснянок були пов'язані із пробудженням природи, надіями на щедрий врожай, піднесенням глибини людських взаємин.

На весняну пору припадає Великий піст. Більшість інформантів стверджують, що в цю пору могли співати весняних пісень і це не заборонялося. В останню неділю посту відзначається Вербна неділя. У цей день урочисто освячуються зелені пагони, які є символом пробудження природи, здоров'я. Повернувшись з церковного богослужіння, місцеві селяни б'ють одне одного гілочками верби, при цьому примовляючи: «Не я б'ю, верба б'є. За тиждень – Великдень. Уже недалечко червоне яєчко».

Після Великодньої служби люди виходили на церковне подвір'я, дівчата обходили навколо церкви, співали веснянки.

⁹ У сусідньому з Клинцями селі Малій Мощаниці впродовж весняної пори до дівчат часто приходили хлопці, щоб погратися з ними, позагравати або подражнити. На що дівчата їм відказували піснею [Гуменюк, с. 11]:

Ой, кокіл-кокіл край доріженьки,

Ой, а в Сергійка криві ниженьки. 2

Він палки має, підпірайтца,

Аж до Олюні одсилайтца. 2

2.1.3. Літо

Літній жанровий цикл пов'язаний із двома головними святами цього періоду – Зелені Свята та Івана Купала, до яких було згодом пристосовано християнські свята – Трійця та Різдво Івана Хрестителя.

Трійця відзначається на п'ятдесятий день після Великодня, тому її іншою назвою є П'ятидесятниця [Пархоменко 2008, с. 65]. В цей день мешканці села прикрашали свої оселі різною зеленню та гілками дерев, а на підлогу розкладали лепеху – символ захисту від злих сил. Церква також дотримувалася цього звичаю, і прикрашала приміщення в день богослужіння зеленими гілками. Виконання пісень в цей день не практикувалося.

На Різдво Івана Хрестителя, що припадало за старим стилем 24 червня, а за новим – 7 липня святкували Івана Купала, яке в місцевій термінології отримало назву Петрівка. Головним виконавцем обрядових дійств була молодь, що за декілька днів до свята виготовляла «купало» - приурочене до свята деревце із вишні, черешні або липи, вбираючи його лісовими квітками або барвінком.

Власне обряд розпочинався зранку у день свята¹⁰, коли дівчата плели вінки з квітів. Після цього готове «купало» носили селом, кругом села та виконували петрівчану пісню *«Маленька нічка петрівочка...»* [Експедиція 2023].

Обрядове дійство продовжувалося після обіду на галявині біля річки, де хлопці розпалювали вогнище із гілок граба чи берези, а дівчата пускали на воду виготовлені вінки. Молодь ходила навколо палаючого вогнища, перестрибувала через нього по одному або парами.

¹⁰ Опис обряду в роботі датується днем 7 липня, коли святкування Івана Купала ще активно проводилося в селі.

На другий день після свята жінки похилого віку брали попіл, що утворився від купальського вогнища, і використовували його на городі, вважаючи, що він сприятиме хорошому врожаю та захистить городину від шкідників [Давидюк 2024, с. 71].

На більшості території Середньої Волині на свято Івана Купала існує ритуал споглядання за сонцем на світанку та при його заході. Так, український фольклорист Віктор Давидюк зафіксував таку інформацію в селі Іванне Дубенського району Рівненської області, що знаходиться за 27 км від Клинців. Проте в досліджуваному населеному пункті, за свідченнями інформантів, такого звичаю не було.

Літні наспіви, що приурочені до свята Івана Купала, за місцевою термінологією називаються петрівчаними і супроводжують всі основні етапи дійства: плетіння вінків з їх подальшим пусканням на воду, обрядова хода із несенням «купала» через село, розпалювання вогнища та ритуальний рух навколо нього. Сюжети цих пісень стосуються різноманітних тем: шлюбні мотиви, любовна та родинна тематика, елементи дівування, зустріч молодих дівчат з парубками, стосунки між молоддю тощо.

У наш час святкування Трійці та Івана Купала у Клинцях вже вийшло із активного вжитку, так само як і виконання приурочених творів. Це пов'язано із практично повною відсутністю молоді у селі, що є головним виконавцем традиційних літніх обрядодій.

2.2. Мелотипологія

Територія Середньої Волині характеризується розвиненою типологією народномузичних творів, що демонструє репертуар зафіксований у селі Клинці. Проте найкраще збереженим все ж є зимовий жанровий цикл, що, на відміну від весняного та літнього, демонструє велику кількість мелотипів,

Мелотипологічний аналіз представлений відповідно до наукових праць представників львівської етномузикологічної школи – Богдана Луканюка [Луканюк 1997; 2017; 2022], Юрія Рибак [Рибак 2005], Лариси Лукашенко [Лукашенко 1996], а також київської етномузикологині Ірини Клименко [Клименко 2020].

2.2.1. Зимовий жанровий цикл

Зимові наспіви села Клинці утворюють дві музично-жанрові групи – співну та співомовну. До співного жанру відносяться колядки та щедрівки¹¹, до співомовного – лише щедрівки. На основі цих жанрів здійснений мелотипологічний аналіз творів.

Традиційні наспіви співного жанру утворюють дві групи мелотипів. Першу групу утворює дворядкова композиція rV44;44 із рефреном «Щедрий вечір, Святий вечір». Ця форма має спондеїчну музично-ритмічну будову і представлена двома різновидами: 1) з подовженими останніми силабохронами в обидвох фразах рефрену – $\text{mR}^4 2222|2222||^5 2224|2224||$ (№1)¹²; 2) з подовженими першими силабохронами в обидвох фразах рефрену – $\text{mR}^4 2222|2222||^5 4222|4222||$ (№2, №3).

До першої групи відноситься також композиція, в якій всі чотири базові тривалості рефрену є рівними, однак в заспіві роздроблюються перші дві силабохрони. В результаті цього утворюється форма із дванадцятискладовою першою частиною строфи rV66;44 із музично-ритмічною формою $\text{mR}^4 111122|111122||2222|2222||$ (№4) [Мічуда 2024, с. 24].

Другу групу співного жанру утворює дворядкова композиція на основі колядкового 5-складника та 4-складового рефрену «Ой дай Боже» із віршовою

¹¹ Назви усіх жанрів представлені в роботі за місцевою термінологією.

¹² Тут і далі наведено посилання на нотні приклади із Додатку ?.

структурою ${}^rV554;55$ та музично-ритмічною формою ${}^mR^6|11112|11112|1122||11112|11112||$. Варто відзначити, що заключний повтор рефрену тут відсутній. Очевидно, він був втрачений, найімовірніше, в результаті сольо-ансамблевого виконання, де гурт повторює за солістом однаковий текст, а в кінці строфи відбувається явище конкатенації, тобто накладання кінця попередньої строфи на початок наступної. В результаті цього утворюється скорочена форма, тому структуру твору можна записати наступним чином: ${}^rV554;55\dots; {}^mR^6|11112|11112|1122||11112|11112|\dots||$ (№5).

До співного жанру відносяться також наспіви церковного походження, що репрезентують 3 мелотипи. До першого належить трирядкова форма rV44_3 з музично-ритмічною будовою на основі висхідного іоніка ${}^mR^3||:1122|1122:||$ (№6). Композиція має напливове походження, на що вказують сюжет колядки (біблійна легенда про народження Ісуса Христа); ладова логіка, що заснована на співставленні мажору та паралельного мінору; гомофонно-гармонічний склад наспіву [Мічуда 2024, с. 25].

Другий мелотип представляє дврядкова композиція з віршовою структурою *rV445_2 та музично-ритмічною формою ${}^mR^6|1212|1212|21216||$ (№7). Якби не заключна п'ятискладова фраза, то він би вважався ямбічним відповідником спондеїчного типу rV443_2 з музично-ритмічною схемою ${}^mR^4||:2222|2222|224||$, що згадується у статті Олени Серко [Серко 2020, с. 138] і побутує, за версією Ірини Клименко, «в світській та церковній версіях» [Клименко 2012, с. 117].

Третій мелотип має віршову структуру ${}^rV36_2;43_2;3$ з музично-ритмічною формою ${}^mR^4||:224|{}^5111122:||: {}^41111|112:||224||$ (№8). Цей наспів утворює велику кільцеву форму з двічі повтореним зачином, ходом та кінцівкою. Також він представляє поліблокову композицію, характерними рисами якої є «відповідність ритмоформ народним зразкам, наявність ареальної

характеристики або сполучення з цими мелодіями канонічних народних сюжетів» [Клименко 2020, с. 184].

Співомовний жанр відрізняється від співного тим, що композиція побудована за іншою логікою: тут відсутні каданси, а основним композиційним принципом є комбінаторне повторення однієї ритмічної формули. Отож цей жанр представлений двома творами, що мають віршову структуру ${}^rV44;\underline{44}$ та музично-ритмічну форму на основі висхідного іоніка ${}^mR^3||:1122|1122:||$ (№9, №10). Ірина Клименко у своїй дисертації зазначила, що «попри прості мелодії даної форми можна спостерігати активну варіабельність композиції – наявність рефрену, нарощування рефренного рядка або змістової частини, ритмічні міксти, регіональні мелотематичні особливості. Всі ці фактори ускладнюють типологічну ієрархію, створюючи кілька підгруп з різними групами» [Клименко 2020, с. 188]. Слідом за Богданом Луканюком [Луканюк 2014, с. 101-102], вона підмітила, що у формах на основі висхідного іоніка стилістичною ознакою є співвідношення ладових опор, що припадають на першу чвертку кожної силабогрупи. Тому, ці місцеві наспіви можна ідентифікувати як волинсько-подільські із співвідношенням опор 2;4;1;1 [Клименко 2020, с. 188].

2.2.2. Весняний жанровий цикл

Весняний жанровий цикл представлений двома наспівами, що репрезентують 2 мелотипологічні форми. Перша з них утворює композицію із віршовою структурою rV5566 та відповідною музично-ритмічною формою ${}^mR^611211|11211||111111|^10111124||$ (№11). У цій формі розширеними є перша та друга силабічні групи вірша за рахунок використання вставних конструкцій «ой», «а» тощо, що таким чином утворює реальну структуру. Змодельованою ж формою є мелотип $*{}^rV4466$ із музично-ритмічною формою ${}^mR^62211|2211||111111|^10111124||$

Ірина Клименко у своїй дисертації зазначила, що це є композиція «дворацького» походження, для якої характерні типові сюжети з рисами дворацького стилю, особливе творення композиції, нетипові ритмофігури. Богдан Луканюк, услід за Іваном Франком, теж притримувався цієї думки і називав це «продуктом двораків» - тобто тих, хто працювали при дворах панів та стикалися із їхньою культурою [Клименко 2020, с. 217-218; Франко 1902].

Цю форму можна потрактувати із іншої сторони, використовуючи ідею, запропоновану Богданом Луканюком та апробовану у збірці «Гаївки» [Возняк, Луканюк 2015]. Згідно цієї ідеї, велика кількість композиційних та ритмічних форм у весняному жанровому циклі спричинена процесом розпаду великої кільцевої форми (далі – ВКФ). Отож, гіпотетично первісною формою цього наспіву може бути ВКФ із музично-ритмічною структурою ${}^mR22422|22422||:222222:||442246|| \rightarrow ||4422|4422||:222222:||442246||$, що складається із *зачину* («з») – співної за характером фрази, *ходу* («х») – багаторазового повторення одного чи декількох мотивів танцювального складу та *кінцівки* («к») – повторення першої частини або новий мелотематичний матеріал, що можна записати наступним чином - $||zz||xx||k||$. Однак в процесі свого розпаду ВКФ найчастіше втрачає або повтори якоїсь з частин, або повне випадіння частини. Так, у зафіксованому мною зразку хід скорочено до одного повтору. Такої думки можна припуститися, коли не зважати на поетичний текст, що в своїй основі є строфічний та розширюється за рахунок повторів $*{}^rV4466_2 {}^sVaab\bar{b}_2 \rightarrow {}^rV46_2$. Однак дослідники сходяться на думці, що мелодії та тексти у традиційній музиці не є тісно пов'язаними і тому можливо припустити, що у первісна ВКФ цієї гаївки була пов'язана із іншим відповідним до цієї форми текстом. В результаті втрати свого питомого вірша

вона лучиться із іншим строфічним в основі текстом і мелоритмічна форма трансформується відповідно до нового поетичного тексту¹³

Мелодія твору має неширокий діапазон – у межах пентахорду, рухається по звукам мажорного тонічного тризвуку з його подальшим заповненням, тому мелотематичну структуру можна записати наступним чином – ${}^tMa\alpha\beta\beta_1$.

Другий мелотип представлений шестискладовою строфічною композицією із структурою вірша $*{}^tV6_3$ та музично-ритмічною – ${}^mR||^8222222||^6222222|^7222244||$ (№12). Цей тип є подібним до весільного tV6_3 . Оскільки перший рядок повторювався двічі, мелотематичну будову наспіву можна трактувати як tMAAB . Очевидно, заспівувати починав соліст, а інші учасники ансамблю підхоплювали в наступному рядку, утворюючи таким чином типову форму колективного співу.

Сюжети пісень даної форми зазвичай торкаються різноманітних тем: кривого танцю, весняні передирки хлопців та дівчат, травки-муравки, зеленого мачка тощо.

2.2.3. Літній жанровий цикл

Зафіксовані наспіви літнього жанрового циклу у селі Клинці представляють дві основні типологічні форми: загальноприйнятий tV54_2 та $*{}^tV53_2$, що притаманний також й для творів весільної обрядовості.

Перший мелотип tV54_2 є найрозповсюдженішим купальським типом на території Середньої Волині. Варто зазначити, що у Клинцях твори літнього циклу місцеві жителі називають петрівчаними, проте на досліджуваних

¹³ Можна припустити, що така трансформація відбулася, коли було зроблено спробу замінити первісний примітивний текст, пов'язаний з сільськими господарськими роботами на новий більш вишуканий, що дозволяв виконувати цей твір у дворацькому середовищі.

теренах не існує суттєвої різниці між купальськими та петрівчаними піснями, оскільки вони виконуються на одну мелодію і можуть відрізнятися лише текстами. Тому ця форма є цілком прийнятною для місцевих творів. Даний тип репрезентують два дворядкові строфічні наспіви із музично-ритмічною структурою ${}^mR||:611121|1212:|$, в якій п'ятискладова група має ритмічну форму у вигляді трибрахії та хорею, а чотирискладова є ямбічною побудовою (№13, №14). Мелодія у творах витримана в діапазоні мінорного трихорду з нижньою субквартою, тому мелотематичну структуру можна записати як tMAB .

Творам даного типу є характерне усічення останньої складової другої силабічної групи в другій строфі. Ймовірно, такі агогічні зміни пов'язані із взяттям дихання перед початком наступних строф.

Другий мелотип являє собою композицію із дводільною восьмискладовою структурою ${}^{*r}V53_2$ та відповідною музично-ритмічною ${}^mR||:62224|4224:|$ (№15). Початкові силабохрони у ритмічній формі активно дробляться, у результаті чого вона виглядає триелементною $V^r43_43_{4,5}$ із похідними малюнками $|1111|1124|$ [Клименко 2020, с. 237]. Наспів даного типу має мінорний нахил в діапазоні кварта, мелотематична структура виглядає наступним чином - tMAB .

Цей тип є поліжанровим на території Середньої Волині, оскільки наспів функціонує як купальський (Острів, Липа, Білашів та Озеряни), жнивний (Варковичі) та весільний (Мала Мощаниця, Нова Мощаниця) [Кундуш 2023, с. 59]. Дослідниця також наводить можливу причину такого явища – універсальність тексту, сюжет якої найчастіше торкається аграрної або шлюбної тематики.

Таким чином, у другому розділі визначено основні жанри календарно-обрядового циклу. Найкраще збереженими є зимові твори – колядки та щедрівки, натомість наспіви весняного та літнього циклів представлені меншою кількістю. Продемонстрований аналіз творів дозволяє свідчити про

доволі широку палітру мелотипологічних груп, не дивлячись на занепад фольклорної традиції села.

РОЗДІЛ 3

РОДИННО-ОБРЯДОВИЙ ФОЛЬКЛОР

3.1. Весільний цикл

Основне місце в родинно-обрядовому фольклорі займає весільна обрядовість, яка є добре збереженою у селі Клинці. Це є комплекс обрядодій, що символічно закріплював перехід молодої пари до статусу подружжя. У цьому циклі поєдналися народні звичаї, етикет та мораль, соціальні та правові уявлення, сімейні традиції та архаїчні вірування.

3.1.1. Драматургія весілля

Традиційне весілля у селі Клинці можна поділити на три основні етапи: передвесільний, власне весілля та післявесільний етап.

Головними обрядами передвесільного етапу є договір, сватання, заручини та випікання короваю. Власне першим обрядовим дійством було сватання – зустріч батьків молодої із посередниками молодого для досягнення згоди на шлюб. У призначений день (найчастіше ввечері у вихідний день) старости з молодим приходили до будинку молодої і починали вести звичайну бесіду, згадуючи про купівлю телички чи ягнички [Експедиція Ольги Мічуди 2025]. Роль старостів виконували чоловіки, найчастіше родичі молодого – батько, брат, дядько чи хресний. Це мали бути веселі та розумні люди, які вміють вести розмову та переконувати, адже від їхніх навиків великою мірою залежав успіх сватання. Якщо дівчина погоджувалася на шлюб, то перев'язувала сватів рушниками, а молодого – хусткою, якщо відмовляла – виносила молодому на тарілці гарбуза.

Проміжним етапом між сватанням та заручинами були оглядини, де головну роль виконували батьки молодої. Вони йшли до будинку молодого з метою оглянути господарство та познайомитися з його родиною. Як зазначає

дослідниця весільної обрядовості Валентина Борисенко, цей звичай вже втратив своє обрядове значення, а його обрядодії зводилися до простої гостини та знайомства родин [Борисенко 2016, с. 92]

Центральне місце у передвесільному етапі займає обряд випікання короваю, головними виконавцями якого є місцеві заміжні жінки із щасливим шлюбом. Їхня кількість обов'язково мала бути парною, адже це символізувало гармонійне та довге життя майбутньої пари.

У 2012 році мешканцями села був відтворений обряд випікання святкового хліба в традиційному середовищі [Коровай с. Клишів]. На базі цього матеріалу була опублікована стаття Олени Серко [Serko 2020]. Таким чином, наявність цих достовірних джерел дає змогу відтворити цілісну етнографічну картину даного звичаю.

Зазвичай коровай випікали у домі молодої, або молодого. Коровайниці приходили до будинку святково вбрані та приносили основні інгредієнти для випікання (борошно, молоко, яйця, дріжджі, цукор, вершкове масло та соняшникову олію). До процесу також долучався староста, який виконував суто чоловічі справи: підготовка дров, розпалювання печі, вигрібання гарячого вугілля.

Варто зазначити, що обряд випікання короваю, так само як і будь-які інші обрядодії на весіллі, супроводжувався обрядовими піснями. До їх виконання запрошували коровайниць-співачок, що не брали безпосередньої участі у випіканні хліба. Перед початком цього процесу вони тричі просили благословення на спів у батьків молодого чи молодої (залежно від того, де випікали коровай).

Після благословення коровайниць батьками молодих, учасники обряду одягали фартухи та розпочинали процес замішування тіста, а співачки виконували пісні, сюжети яких були пов'язані із зверненням до Бога чи Діви Марії про допомогу [Експедиція Ольги Мічуди 2025].

Коли тісто було вже замішане, його залишали підніматися в каструлі або бочці. Після цього коровайниці знову просять благословення у батьків на його випікання. Отримавши позитивну згоду, батьки ділять тісто на три частини. На нижній шар кладуть житні колоски та монети (щоб життя молодих було багатим), на нього ставлять основний шар тіста, а верхню частину прикрашають орнаментом.

Перед тим як поставити коровай у піч, коровайниці із старостою знову просять благословення на випікання. Староста дає коровайницям віник та лопату, після чого коровай ставлять у піч. Під час випікання святкового хліба учасниці-співачки продовжують виконувати весільні пісні, у яких прославляється хліб та щасливе життя.

Слід зауважити, що під час випікання короваю в кухні не мало бути нікого із сторонніх, а також було заборонено покидати приміщення. Очевидно, це було необхідно, щоб не зашкодити священному хлібу.

Готовий коровай прикрашали зеленню, після чого його виносили на подвір'я. Тут учасниці обряду виконували ритуальний танець зі співом, а потім заносили його знову до хати [Експедиція Ольги Мічуди 2025].

З тіста, що залишилося, коровайниці виготовляли так звані весільні «шишки», якими потім обдаровували гостей на весіллі.

Останні передвесільні справи стосувалися виготовлення квіток, готування хусток на перев'язування, прибирання хати. Всім цим займалися дівчата із сусідами у домі молодої.

Власне весільний етап розпочинався у неділю вранці. До будинку молодої приходили дружки з метою допомогти їй одягнутися. Крім молодих дівчат, присутніми могли бути близькі родичі чи сусіди. Наречена ж очікувала молодого у звичайному одязі та вінку, молодий же мав привезти туфлі або чоботи для своєї обраниці.

Молодий зазвичай приїжджав із старшим боярином, світилками та родичами. На шляху до молодої йому влаштовували перейму, вимагаючи викуп за наречену. Молода була під охороною своїх дружок, які вимагали показати взуття для нареченої.

Коли вже викуп відбувся, вбрану наречену садили посеред кімнати на стілець із подушкою та розплітали їй косу. Молода сиділа спиною до гостей, опускала голову, скріплювала руки в замок на потилиці, а їй читали «Корону». Цей обряд, за свідченнями інформантів, здійснював старший брат молодого. Зміст «Корони» полягав у подяці батькам та настановам на сімейне життя, інколи сюжет торкався жартівливих ситуацій¹⁴.

Згодом старша дружка одягала молодій на голову вінок із фатою, після чого молода пара просила благословення у батьків та, отримавши його, їхали на вінчання кожен окремо. Супроводжували їх дружки з дружками та близькі родичі.

Після вінчання дорогою додому на молоду пару чекав цікавий та популярний звичай – «перейма». Головну роль тут відігравали місцеві жителі та сусіди, які зупиняли молодих із квітами та житом, вимагаючи викуп – хліб (або калач) та горілку [Експедиція Ольги Мічуди 2025]

Повернувшись до будинку нареченої, молодят садили на їхнє урочисте місце на вивернутому кожусі – посад. Цю традицію можна вважати кульмінацією весілля, після якої відбувалася основна гостина, привітання молодят з одруженням, танці та співи.

Ще одним важливим етапом на весіллі був перезов, що відбувався в будинку молодого. Після гостини молодята приїжджали до будинку нареченого, де кланялися та цілували його батьків. Останні в свою чергу

¹⁴ Повний текст «Корони» можна прочитати в Додатку Г.

благословляли їх на щасливе життя. Тут також відбувався обряд знаття фати, замість якої свекруха одягала молодій хустку.

Останній етап весілля зазвичай тривав близько тижня. На наступний день після весілля (понеділок) молодій приносили різні залишки із їжі, сирі овочі, чоловіки розкидали сміття в хаті. У свою чергу молода повинна була це все прибрати, і таким чином продемонструвати свої господарські вміння. Цілий тиждень відбувалися післявесільні гостини.

3.1.2. Весільний жанровий цикл

Жанрову сітку творів весільного циклу складають ладканки та приспівки, використання яких залежить від тематичного змісту обрядодій¹⁵. Фактично вони супроводжують майже всі найважливіші етапи весілля, починаючи із випікання короваю, де кількість виконаних наспівів є найбільшою. Так, головним твором, з якого розпочинався обряд випікання короваю, є «Да благослови, Боже». Слідом за ним, коровайниці виконували наступні наспіви – «А Галюніна матінка», «На калині віття висить», «У Клинцях та й по вулиці» тощо, що супроводжували процес приготування тіста. Перед тим, як поставити коровай до печі виконували «Ой помело старосто» та «Наша піч реготіла», а власне процес вставляння в піч супроводжувався твором «А в нашої печи». Ритуальний танець із короваєм був пов'язаний із виконанням наспіву «Ой чия то милая» коровайницями-співачками.

Перед читанням «Корони», розплітаючи молодій косу, співали «Ой прийди, прийди, брате». Коли молодий збирається їхати до дому молодої виконують твір «Мати синонька випроводжала», а сама процесія поїздки до

¹⁵ Пісенних весільних мелоформ у Клинцях не було зафіксовано. Приспівки, оскільки вони не є приурочені виключно до весільного обряду, у цій роботі не розглядатимуться.

молодої супроводжувалася наспівом «Ой що то за село». Як молоді вже їдуть на вінчання співають «Ой з дороги, добрі люди».

Власне весілля та післявесільний етапи характеризувалися виконанням звичайних пісень на різну тематику, зазвичай на любовну та жартівливо-сатиричну, зважаючи на загальну атмосферу. Проте, також виконували і весільні твори, найчастіше приспівки.

Загалом весільний репертуар представлений доволі великою кількістю наспівів, що репрезентують шість основних мелотипологічних форм. Їхній аналіз здійснений на основі методичної праці Богдана Луканюка «Мелотипологія весільних ладканок і пісень (за матеріалами Західного Полісся та Західної Волині)» [Луканюк 2004], сучасного дослідження «Курс музичного фольклору» [Луканюк 2022], а також праці київської дослідниці Ірини Клименко [2020].

Найпоширеніший тип, що зустрічається у селі Клинці (зафіксовано 7 зразків) – тирадна форма із віршовою структурою 1V6_n на базі спондеїчного шестискладника, що є різновидом типологічної групи, яку Богдан Луканюк класифікував під кодом Л1Тб/з [Луканюк 2004, с. 5; Луканюк 2022, с. 176-178]. Це є велика кільцева форма без зачину, з ходом, що повторюється кілька разів, та закінченням. У зв'язку з цим дещо модифікуються її характеристики: музично-ритмічна структура – ${}^mR||...||:6222222:||{}^7222244||$, семантична форма вірша – ${}^sVABVG...$, мелічна – ${}^tM||...||:\beta:||\gamma$ (№№16-21). Досить часто тут зустрічається дроблення, найчастіше у перших силабохронах.

Наспівам цієї форми притаманний триопорний лад із системою опорних тонів $2\leftrightarrow 5\leftrightarrow 1$ з акцентом на першому та другому щаблях (більшості зразкам властиве закінчення саме на другому щаблі), домінуванням мінорного нахилу та завищенням четвертого щабля.

Генетично пов'язаною із цією тирадною ладканкою є строфічна трирядкова форма з ритмічною будовою вірша 1V6_3 . Вона представлена трьома

наспівами – «Ой прийди, прийди, брате», «У Клинях та й по вулиці» та «А Галюніна матінка», які мають відповідну музично-ритмічну форму ${}^mR||:6222222:||7222244||$ та семантичну – sVAAБ (№№22-24) [Луканюк 2022, с.176-178]

У Клинях побутують також весільні твори (зафіксовано 3 зразки), що є дводільними наспівами із тирадною композицією із змінною кількістю рядків з віршовою структурою rV53_n та музично-ритмічною формою ${}^mR6||:22224|4224:||$, яким властиве вільно-силабічне віршування, що за Б. Луканюком походить від моделі $*{}^rV43_2$ і ритмічної структури ${}^mR||:62424|4246:||$ [Луканюк 2022, с. 179-180] Сюжети даних пісень стосуються молодії та її переживань, пов'язаних з прощанням з батьками, рідною домівкою, подругами (№№25-27).

Особливістю цих наспівів є активне дроблення модельних силабохрон не тільки в першій, але й в другій ритмосилабічній групах. Це спричинює значне сповільнення темпу виконання, що також дозволяє вільно виспівувати більшу кількість силаб. Мелодіям весільних наспівів даної форми притаманний триопорний лад, в якому виразову роль відіграє другий щабель [Клименко 2020, с. 156]. Так, вони мають квінтовий діапазон, переважання мінорного нахилу з четвертим підвищеним щаблем, а також використання характерних інтонацій триопорного ладу.

Менш поширеною, на відміну від попередніх, є 10-складова композиція із структурою вірша rV55_2 та музично-ритмічною організацією ${}^mR||:622224|22224:||$, класифікованою Луканюком під кодом Л4С. Вона представлена двома наспівами, в яких початкові одна або дві базові тривалості закономірно дробляться, що спричиняє розширення форми із 5 до 7- складової структури (№28, №29). Варто зауважити, що фактично це однорядкова віршова будова з буквальним повтором строфи – sVAA , що поєднується з мелічною

формою – ${}^tMa\beta;\gamma\beta$, утвореною чотирма мелосинтаксичними побудовами, де друга та четверта побудови є ідентичними.

У селі Клинці також побутує тридільна композиція із структурою вірша rV446_2 , що представлена у двох варіантах – із спондеїчною ${}^mR||:42222|2222|^8222244:||$ («Мати синонька випровожала» №30) та ямбічною ${}^mR||:81212|1212|^12121233:||$ («Розвивається, розстилається» №31) ритмічними основами. Обидві версії існують в «режимі ритмосилабічного варіювання» – $4_{5,6} + 4_{5,6} + 6_{7,8=4+4}$, утворюючи таким чином відповідні музично-ритмічні структури ${}^mR^4||:2(11)2(11)22|2(11)2(11)22|^82(11)2(11)2244||$; ${}^mR^8||:12(11)12|12(11)12|^1212(11)1233||$ [Клименко 2020, с.159]. Мелодіям даної форми, які і більшості весільним творам, притаманний триопорний лад, характерною рисою якого є опора на перший, другий та п'ятий шаблі, з акцентом на другому та п'ятому: в межах цього тетрахорду відбувається основний мелодичний розвиток, до першого шабля мелодія повертається лише в кінцевому кадансі [Клименко 2010, с. 123]. Наспіви мають мінорну ладову основу в діапазоні квінти із підвищеним четвертим шаблем.

Одиничним зразком («Ой чия ж то милая») представлена контамінована композиція, організована за принципом гетероритмічної формули-строфи, що складається з двох частин [Клименко 2020, с. 173]. Основними її характеристиками є ямбічна організація вірша * ${}^rV43_2;446$, відповідна музично-ритмічна форма ${}^mR||:51212|^6123:||1212|1212|^10121233||$, наскрізна семантична форма ${}^sVa\beta;вг;дес$, а також наскрізна мелотематична форма ${}^tMa\beta;\gamma\delta;;\epsilon\zeta\eta$ (№32).

Винятковим є наспів «Ой десь у лузі криниця», що є розширеною модифікацією попередньої форми * ${}^rV43_2;446$ (№33). При цьому, композиція розширюється аж до утворення нормативної великої кільцевої форми, де п'ятискладники втрачають свою строфічну логіку та перетворюються у елементи ходу. Отож, маємо два варіанти розширення форми: перший із

ритмічною формою вірша 53₂;55;557, що вкладається у строфічну композицію із повторенням двох п'ятискладових силабогруп; другий різновид повністю виходить поза межі строфи, таким чином утворюючи кільцеву форму, де п'ятискладники виступають у вигляді як парно поєднаних у рядки, так і у вигляді основного елементу ходу: 53₂;55₂;54;7. З цього можна зробити висновок, що строфічний контамінований мелотип 53₂;557 у місцевій (а, можливо, і не тільки) стилістиці має потенціал до гнучкого перетворення, розширення та нарощування форми, що вільно переходить із строфічної в тирадну і очевидно навпаки. Це також наштовхує на гіпотезу про те, що одна і та сама ритмічна структура оформлена в тираду та строфу може виявлятися не тільки у перших трьох групах мелотипів, виокремлених Богданом Луканюком [Луканюк 2004], а й у інших весільних формах. Можливо раніше такі гнучкі форми були більш поширені, а із занепадом традиційного репертуару поступово спрощувалися. Отож, ця гіпотеза може стати темою окремої розвідки та дістати свою наукову аргументацію.

Таким чином, весільний цикл обрядодій є достатньо збереженим, а весільні твори продовжують супроводжувати основні моменти весільного обряду. Наспів цього циклу характеризуються переважанням тирадної форми, вільно-силабічного віршування та триопорного ладу в інтонаційній побудові мелодії.

ВИСНОВКИ

Отже, у пропонованій бакалаврській роботі було проведено комплексне дослідження традиційного вокального обрядового репертуару села Клинці Дубенського району Рівненської області, що дає змогу зробити наступні висновки.

Вивчення та дослідження фольклорної традиції Середньої Волині здійснювалося чималою кількістю українських та зарубіжних дослідників. Проте, чимала кількість населених пунктів даної території, зокрема і село Клинці, ще не є достатньо дослідженими, що говорить про вагому наукову вартість пропонованого додослідження.

Жанрову сітку обрядового репертуару села Клинці складають колядки та щедрівки, веснянки, петрівчані наспіви, весільні наспіви, що відповідно репрезентують календарно- та родинно-обрядовий пласти фольклору. Жнивних та родинних обрядових наспівів, що супроводжують народинні та похоронні ритуали, зафіксувати не вдалося через їхню відсутність чи занепад в обраній місцевості. Серед побутуючих жанрів найкраще збереженими є твори зимового жанрового циклу та весільні наспіви.

Твори зимового циклу представляють два музичні жанри – співний та співомовний. Співний жанр репрезентують питомі та напливові наспіви, співомовний – лише питомі. До питомих творів співного жанру відносяться спондеїчна композиція ¹V44;44 та дворядковий наспів ¹V 554;55. Напливові ж наспіви цього жанру представлені трьома мелотипологічними формами: ¹V44₃, *¹V445₂ та ¹V36₂;43₂;3. До співомовного жанру відносяться питомі твори із віршовою структурою ¹V44;44 на основі висхідного іоніка.

Твори весняного циклу зазнали суттєвого занепаду, однак все ще присутні в пам'яті місцевих інформантів. Наспіви цього жанру представлені композиціями із віршовою структурою ¹V5566 та ¹V6₃, що свідчить про наявність у них строфічної та рудиментів великої кільцевої форм.

Літній цикл складають твори двох мелотипологічних форм, одна з яких є суто купальським мелотипом (${}^{\text{r}}V54_2$), а інший (${}^{\text{r}}V53_2$) – поліжанровим.

Значну увагу в роботі приділено весільній обрядовості та весільним творам, що займають чи не найголовніше місце в репертуарі клинчан. Наспіву весільного циклу супроводжують практично всі найважливіші етапи весілля та залежать від тематичного змісту обрядодій. Вони репрезентують шість основних мелотипів: тирадна композиція ${}^{\text{r}}V6_n$, трирядкова форма ${}^{\text{r}}V6_3$, наспіву з восьмискладовою ${}^{\text{r}}V53_n$, та десятискладовою структурами ${}^{\text{r}}V55_2$, тридільна композиція ${}^{\text{r}}V446_2$ та винятковий наспів із структурою вірша ${}^{\text{r}}V53_2;55_2;54;7$. Переважна більшість весільних наспівів має триопорну ладову організацію.

В результаті експедиційних сеансів вдалося сформувати нотний додаток, що доповнює матеріал теоретичної частини роботи та служить джерельною базою для подальших розвідок.

Таким чином, село Клинці має досить розвинений вокальний обрядовий репертуар, про що свідчить чисельність жанрів, мелотипологічні особливості наспівів та етнографічні обставини побутування обрядових творів. Отримані результати можуть стати в нагоді при подальших дослідженнях, зокрема на теренах навколишніх середньоволинських сіл.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Архівні

Архів кафедри музичної фольклористики Рівненського державного гуманітарного університету.

Веремчук, Л. (2008). Від'їзд молодої до молодого у с. Дермань (Здолбунівського району Рівненської області): дипломний реферат. Рівне. 38с.

Гуменюк. Ю. (2016). Пісенна культура сіл Білашів та Мала Мощаниця (Здолбунівського району Рівненської області): бакалаврська робота. Рівне. 60 с.

Експедиція Ольги Мічуди та співробітників ПНДЛМЕ (2023) // Архів ПНДЛМЕ. ЕК-271

Експедиція Ольги Мічуди (2025) // Архів ПНДЛМЕ. ЕК-275.

Кундуш, К. (2023). Народнопісенна культура локального середовища у ретроспективному зрізі: на прикладі села Острів і його околиць (Дубенський район Рівненської області): магістерська робота. Львів. 162 с.

Лукашенко, Л. (1996). Тетрахордові системи в народних піснях Західної Волині та Західного Полісся: дипломна робота. Львів. 56 с.

Нагорна, О. (2014). Весільна обрядовість Середньої Волині: етнографія та мелотипологія: бакалаврська робота. Львів. 80 с.

Примак, Н. (2009). Пісенна традиція села Варковичі (Дубенського району Рівненської області): бакалаврська робота. Рівне. 38 с.

Рибак, Ю. (2005). Обрядові пісні Верхньоприп'ятської низовини (мелотипологія – мелогеографія – культурогенеза). [Дисертація ... канд. мист. 17.00.03]. Львівська державна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів. 188 с.

Савчук, К. (б/р). Волиця-Клинці [історія села]. Машинопис. 1с

Серко, О. (2015). Календарно- та сезонно-обрядові наспіви Середньої Волині: магістерська робота. Львів. 88 с.

Друковані

Борисенко, В. (2016). Сімейна обрядовість українців ХХ – початку ХХІ століття / Валентина Борисенко ; [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ. Київ. С. 86-137.

Возняк, О., Луканюк. Б. (2015). Гаївки: Спроба генотипної систематизації (на архівних матеріалах Кабінету народної творчості Львівської державної консерваторії імені Миколи Лисенка). Львів: СПОЛОМ. 154 с.

Гнатюк, В. (1909). Гаївки. Мелодії схопив на фонограф Й. Роздольський, списав Ф. Колесса. (Матеріали до української етнології. Т. 12. 267 с.

Давидюк, В. (2024). Купало на Волині (обрядово-пісенний контекст) [Текст] : монографія / Віктор Давидюк, Юлія Келемен. Луцьк: Вежа-Друк. 332 с.

Доленга-Ходаковський, З. (1974). Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського. З Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся. Київ. 784 с.

Єфремова, Л. (2018). Народні пісні Волині (з колекцій збирачів фольклору) / упоряд. та вступ. Статті Л. О. Єфремової ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ: Логос. 596 с.

Клименко, І. (2010). Макроареалогічні замітки. Нарис другий: весільні мелодії з віршами 4+4+6 та 5+5+7 у східних слов'ян // Проблеми етномузикології, 5 (Слов'янська мелогеографія, 1). Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. С. 121-137 + карти К30-34.

Клименко, І. (2012). Зимовий обрядово-пісенний цикл в українців: ключові форми та їх картографування (До проблеми візуалізації мелоаналітичних параметрів на географічних картах) / Проблеми етномузикології, 7 (Слов'янська мелогеографія, 3). Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. С. 109-121.

Клименко, І. (2020). Обрядові мелодії українців у контексті слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву: типологія і географія. Київ: НМАУ, 2020. Т. 1: Монографія. 360 с. Т. 2: Атлас. 100 с. + DVD.

Ковальчук, В. (2023). Колядки та щедрівки Рівненського Полісся у записах Віктора Ковальчука / заг. ред. Л. Лукашенко. Рівне: ПП «Формат-А». 224 с.: іл., нот.

Козицький, С. (2014). Народні пісні Волині, Поділля і Холмщини // Редактори-упорядники Богдан Столярчук, Олена Юзюк. Рівне: О. Зень. 128 с.

Костомаров, Н. (1859). Народные песни, собранные в западной части Волынской губернии. Малорусский литературный сборник. Саратов. С. 179-353.

Колесса, Ф. (2021). Волинські народні пісні з архіву Філарета Колесси / упорядкування В. Ярмоли, Ю. Рибак. Львів: Галич-Прес. 272 с.

Кундуш, К. (2019). Музично-етнографічні особливості весільного обряду села Острів // Друга конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 23 листопада 2019 року): матеріали / редактор-упорядник Ірина Довгалюк. Львів. С. 95-100.

Кравченко, В (1911). Этнографические материалы, собранные В. Г. Кравченко в Волынской и соседних с ней губерниях [Т. I] / предисл. М. Гладкого // ТОИВ. Т. 5. Житомир. [6] + XIV + 148 + 80 с.

Кундуш, К. (2020). Традиційні зимові наспіви села Острів Дубенського району Рівненської області // Третя конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 4 грудня 2020 року): матеріали / редактор-упорядник Ірина Довгалюк. Львів. С. 17-24.

Кундуш, К. (2021). Спадкоємність коровайного обряду у селі Острів на Дубенщині // Четверта конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 4 грудня 2021 року). Львів. С. 60-63.

Кундуш, К. (2024). Пісенна спадщина села Острів. Дубенський район Рівненської області. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС. 260 с. : іл.

Мартинівська, М. (2005). Мій край пісенний. Здовбиця моя!: фольклорний збірник / запис, транскр. та впоряд. М. Мартинівської. Рівне. 76 с.

Луканюк, Б. (1994). Диференціальний принцип тактування: методичні рекомендації до курсу «Музично-етнографічна документація» / Вищий державний музичний інститут ім. М. В. Лисенка у Львові; Кафедра музичної фольклористики. Львів. 40 с.

Луканюк, Б. (2004). Мелотипологія весільних ладканок і пісень (за матеріалами Західного Полісся та Західної Волині): Методичні рекомендації з курсу «Український музичний фольклор». Львів. 20 с.

Луканюк, Б. (2014). Лінераність у мелогенетичних студіях. У кн. Р. І. Дзвінка, Ю. П. Рибак (Упоряд.). В кн. Народна музика Волині та Полісся: Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до 35-річчя кафедри музичного фольклору та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга. Рівне. С. 97-117.

Луканюк, Б. (2017). Музичний часокількісний ритм / Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка; Кафедра музичної фольклористики; Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології. Львів. 304 с.

Луканюк, Б. (2022). Лекції // Курс музичного фольклору: у 3-х кн. Кн. 1 / Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка; Кафедра музичної фольклористики; Проблема науково-дослідна лабораторія музичної етнології. Львів: СПОЛОМ, 2022. 512 с.

Мічуда, О. (2021). Обрядові наспіви села Нова Мощаниця на Рівненщині у репертуарі місцевого фольклорного ансамблю «Родовід» // Четверта конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 4 грудня 2021 року). Львів. С. 24-26.

Мічуда, О. (2023а). Матеріали з південно-західної околиці Здолбунова в архіві Кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного

університету // П'ята конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 18 лютого 2023 року). Львів. С. 56-60.

Мічуда, О. (2023б). Щедрування в селі Нова Мощаниця: обряд та наспіви (за матеріалами власної експедиції 13 січня 2022 року) // Шоста конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 2 грудня 2023 року). Львів. С. 22-25.

Мічуда, О. (2024). Жанрово-типологічна характеристика зимових наспівів села Клинци Дубенського району Рівненської області // Сьома конференція молодих дослідників народної музики (Львів, 7 грудня 2024 року). Львів. С. 21-24.

Паральчук, О., Паральчук, К. (2013). Пісенна спадщина села Стовпець : фольклорний збірник / [заг. ред. Ю. П. Рибак]. Рівне: РДГУ, 2013. 96 с. : з ілюстр., нот., DVD.

Пархоменко, Т. (2008). Календарні звичаї та обряди Рівненщини: Матеріали польових досліджень. Рівне: видавець Олег Зень. 182 с.

Пісні з Волині / упоряд. текстів та примітки О. Ф. Ошуркевича; упоряд. нотних матеріалів М. С. Стефанишина. Київ, 1970. 332с.

Поліщук, О. (2015). Пісні волинського села (фольклорна традиція с. Мошків Млинівського району). Рівне, 2015. 88 с.

Серко, О. (2017а.). Типові весільні наспіви Середньої Волині. Етномузика №13. С. 116-134.

Серко, О. (2017б). Традиційна вокально-обрядова культура Середньої Волині (етнографічний і жанровий аспекти). Музичний універсум. Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Вип. 41. Львів. С. 140-153.

Серко, О. (2020). Типи й ареали побутування зимових обрядових наспівів Середньої Волині // Проблеми етномузикології: збірник наукових статей. Т. 15. Київ. С. 134-145.

Сілецький, Р. (ред.) (2023). Культурно-побутові традиції українців Волині: історико-етнологічні нариси : монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 592 с. + Іл.

Супрун-Яремко, Н. (2013). Народні пісні Рівненщини : Фонографічний збірник / Редактор-упорядник, автор переднього слова і приміток Надія Супрун-Яремко. Рівне: ПП М. Дятлик. 460 с.

Цехмістрок, Ю. (2006). Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936-1937 років / Джерельні матеріали та видання Богдана Столярчука; відчитання та загальна редакція Богдана Луканюка. Львів; Рівне. 480 с. з ілюстр., нот., CD.

Чубинский, П. (1872). Труды этнографическо-статистической экспедиции в западно-русский край снаряженной императорским русским географическим обществом. Юго-западный отдел. Материалы и исследования, обранные П. П. Чубинским. Т. 3. Санкт-Петербург. 487 с.

Чубинский, П. (1874). Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским Географическим Обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования : [в 7 т.] / собрал П. П. Чубинский. – Санкт-Петербург : [б. и.], 1872–1878. – Т. 5 : Песни любовные, семейные, бытовые и шуточные / изд. под наблюдением Н. И. Костомарова. – Санкт-Петербург : Тип. Майкова, 1874. – XXV, 1209 с.

Чубинский, П. (1877). Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским Географическим Обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования : [в 7 т.] / собрал П. П. Чубинский. – Санкт-Петербург : [б. и.], 1872–1878. – Т. 4 : Обряды: родины, крестины, свадьба, похороны / изд. под наблюдением Н. И. Костомарова. – Санкт-Петербург: Тип. В. Киршбаума]. – 1877. – XXX, 713, 45 с. : ноты.

Kolberg, O. (1907). Volyn: rites, melodies, songs from the posthumous

notes, through a partnership of St. Fisher and F. Shopsy, edited by J. Tretyak. Krakov. 450 p.

Serko, O. (2020). Communication in the Ukrainian Korovay Rite // Tautosakos darbai. С. 165-176.

Інтернет-ресурси

Клинці. URL:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%86%D1%96_\(%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%86%D1%96_(%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD))

(дата звернення 06.03.2025).

Клинцівський заказник. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA

(дата звернення 06.03.2025).

Коровай с. Клинці (2012). URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=E3XFOElSr2I> (дата звернення 15.04.2025).

Річка Збитинка. URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0> (дата звернення 06.03.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А. Мапа місцевості

ДУБЕНСЬКИЙ РАЙОН

РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Додаток Б. Фотоілюстрації

Фото 1. Експедиційний сеанс в селі Нова Мощаниця 18 серпня 2021 року (зліва-направо: Надія Татарин 1972 р., Любов Мариніна 1965 р., Ганна Швидка 1939 р., Олена Бобрик 1944 р., Галина Мариніна 1963 р., Любов Романюк 1957 р.)

Фото 2. Обряд щедрування в селі Нова Мощаниця 13 січня 2022 року

*Фото 3. Експедиційний сеанс в селі Клинці 11 листопада 2023 року
(зліва-направо: Петро Кузьмович 1952 р., Лідія Васьковець 1940 р., Тіна
Ковальчук 1947 р., Любов Денисюк 1950 р., Катерина Савчук 1971 р.)*

Фото 4. Процес експедиційного сеансу в селі Клинці 11 листопада 2023 року

Фото 5. Запис етнографічної інформації та пісennих творів у селі Клинци 8 лютого 2025 року від Любові Денисюк 1950 р.

Фото 6. Процес виготовлення короваю 2012 року

Фото 7. Коровайниці-співачки

Додаток В. Таблиці та схеми

Таблиця 1. Зведена таблиця зимових мелотипів

rV	mR	№ у Нотних прикладх.
44; <u>44</u>	⁴ 2222 2222 ⁵ 2224 2224	№1
44; <u>44</u>	⁴ 2222 2222 ⁵ 4222 4222	№2, 3
66; <u>44</u>	⁴ 111122 111122 2222 2222	№4
55 <u>4</u> ;55	⁶ 11112 11112 1122 11112 11112	№5
44 ₃	³ :1122 1122:	№6
*445 ₂	⁶ :1212 1212 ¹² 21216:	№7
36 ₂ ;43 ₂ ;3	⁴ :224 111122 : ⁴ 1111 112: 224	№8
44; <u>44</u>	³ :1122 1122:	№9, 10

Таблиця 2. Зведена таблиця весняних мелотипів

rV	mR	№ у Нотних прикладх
5566	⁶ 11211 11211 111111 ¹⁰ 111124	№11
6 ₃	⁸ 222244 ⁶ 222222 ⁷ 222242	№12

Таблиця 3. Зведена таблиця літніх мелотипів

rV	^mR	№ у Нотних прикладх
54 ₂	⁶ :11121 1212:	№13,14
*53 ₂	: ⁵ 2224 ⁴ 224:	№15

Таблиця 4. Зведена таблиця весільних мелотипів

rV	^mR	№ у Нотних прикладх
6 _n	... : ⁶ 222222: ⁷ 222242	№16-21
6 ₃	: ⁶ 222222: ⁷ 222242	№22-24
53 _n	: ⁶ 22224 ⁴ 224:	№25-27
55 ₂	: ⁶ 22224 22224:	№28, 29
446 ₂	: ⁴ 2222 2222 ⁸ 222244:	№30
*446 ₂	: ⁶ 1212 1212 ¹² 121233:	№31
*43 ₂ ;446	: ⁶ 1212 123: 1212 1212 ¹² 1212 33	№32
53 ₂ ;55 ₂ ;54;6	: ⁶ 11112 123: 11112 11112: : 11112: ¹⁰ 111124	№33

Додаток Г. Етнографічний матеріал

Повний текст «Корони» (весільний цикл)

(записано 8 лютого 2025 року від Любові Денисюк 1950 р.н.)

Добрий день тому, хто є в цьому дому

І старому, і малому, і Богові святому.

Слава!

Прошу вас добрі люди на хвилину тихо стати,

Бо я буду молодій корону читати

А вас, музиканти – славу відіграти

Слава!

Ми сьогодні Бога просим в цю святую хвилину

Що від роду відриваєм молоду дівчину

Слава!

Вже пройшло твоє дівоцтво мов пір'я з водою

І корону розквітчену ержать над тобою.

Слава!

Корона зелена, цвіт розмайовий

На твоїх очах панно молода вже плач готовий

Слава!

Не плач панно молода, не треба журитись

День такий сьогодні – тільки веселитись

Слава!

Вже твоє дівоцтво в морі потонуло

І воно тебе віднині на віки забуло

Слава!

Ти сміялась з малечку кожну годину

Потішала тата й маму, всю свою родину

Слава!

А сьогодні над тобою корону читаю

Кругом тебе панно молода квіти розсипаю.

Слава!

Всі твої подружки за тобою плачуть

Що тебе в такому стані більше не побачуть.

Слава!

Той час більше не прийде, як би не просила

Бо його не доженеш, хоч би мала крила

Слава!

Нехай тобі, дівчино дівоцтво не сниться.

Його не догонять ні 100 пар коней, ні жодная птиця.

Слава!

Стоять твої рідні і гірко плачуть

Що тебе в такому виді більше не побачуть

Слава!

Спасибі Вам, мамо, за ваше виховання

За коси чесання і за розплітання

Слава!

Спасибі Вам, тату, що її доглядали

І з доброї дороги зійти не давали

Слава!

Ви її гляділи, вона піростала

А тепер, як бачите в помочі не стала.

Слава!

Заростуть ті стежки терном, осокою

Де ходила ти гуляти з іншими тудою.

Слава!

Нехай на тих стежках море води стануть

Нехай твоє серце других любить перестане.

Слава!

Ти подумай добре, що маєш робити

І ще подивися, з ким ти маєш жити.

Слава!

А що в житті буде – то ти не журися
Вийдеш із-за столу і всім поклонися.

Слава!

Думай краще зразу, що маєш робити
Щоб не говрила що нема з ким жити.

Слава!

Боронь тебе, Боже, поки твого віку
Будь вірна і справедлива своєму чоловіку

Слава!

А ти друже молодий як не хочеш лиха
Часто жінку обнімай – буде в хаті тихо.

Слава!

Не гнівайтесь музиканти що довго читаю
Бо ще пару слів дружкам я сказати маю.

Слава!

Що думають дружки, то я добре знаю
Вони заміж так хотять як грішний до раю.

Слава!

Якщо заміж хочете – звертайтеся до мене
То я вже вам висватаю якогось Семена.

Слава!

Старша дружка молоді дала мені булку хліба
Щоб я її висватав хоч старого діда.

Слава!

Тобі панно молоду привезли корону
А старшій дружці палку, бо бігає за хлопцями.

Слава!

Не журіться дівчата, прийде та неділя

Що ви мене попросите на своє весілля.

Слава!

Ви дружечки на не нарікайте

А собі такого щастя хутенько шукайте.

Слава!

Що ж, прийдеться панно молода встати із подушки

Нехай на ній поседять всі твої подружки.

Слава!

Як вийдеш з-за столу - поклонися всій свої родині

Котра тобі помагала при лихій годині.

Слава!

Поклонися панно молода матері низенько

Бо одруження твоє вже зовсім близенько.

Слава!

Вставай панно молода, поклонися старому і малому

Та будемо збиратись до святого дому.

Слава!

Нехай дружка не забуде на півлітри взяти

Бо можливо по дорозі будуть нас перепиняти.

Слава!

Щоб панна молода щасливо корону цю зносила

А мене до року за кума просила.

Слава!

І ще вам бажаю прибутків у хату

Щоб у вас до року було по дитяті

Якщо вам на щастя і два прибуде

Ніхто вас не скривдить, ніхто не осудить.

Слава!

Тепер прошу матері до доньки приступити

Уважно корону на голову вложити.

Слава!

Як буде мати на голову корону вкладати

Прошу музикантів марша заграти.

Слава!

Вибачайте люди добрі що маю казати,

Бо я буду в цю хвилину корону кінчати.

Слава!

А тепер музиканти весело заграйте

І панну молоду із маршем випровожайте.

Слава! Слава! Слава!

НОТНІ ПРИКЛАДИ

Зимовий жанровий цикл

№1

1. Ой сів Хри - стос та й ве - че - ря - ти

Свя - тий ве - чір Щад - рий — ве - чір

2. Вхо - дить до ха - ти Бо - жа - я ма - ти

3,4...

Свя - тий ве - чір Щад - рий ве - чір

1. Ой сів Христос та й вечеряти.
Святий вечір, Щадрий вечір.
2. Входить до хати Божая мати.
3. Сядай, мати, з нами вечеряти.
4. Спасибі, сину за ту вечорину.
5. Віддай, сину ключі золотії.
6. Відчинив він рай і пекло.
7. Виходіти праведнії душі.

№2

♩=72

2. Не - бо зе - лень - ке мур при до - ро - зі

Щад - рий — ве - чір Свя - тий — ве - чір

1. Світи місяченьку, небо й зелененько
Щедрий вечір, Святий вечір.

2. Небо зеленєкє, мур при дорозі.
3. Мур при дорозі, любі ворітєчка.
4. На тих ворітєчках сидить сокілонько.
5. Сидить сокілонько, перебирає.
6. Перебирає, лучка натягає
7. Лучка натягає, в сокола стріляє
8. За цим словом зоставайтесь здоров
9. Зоставайсь здоровий, красний молодець
10. Красний молодець, молодий Андрійко.

№3

(на мелодію №2)

11. Стежка-мережка, травка-муравка.
Святий вечір, щадрий вечір.
12. Тудою ішла красная панна
13. Тудою ішла вишеньки садила
14. Вишеньки садила вином поливала
15. Вином поливала, долі промовляла
16. Ростіте вишеньки вгору височеньки
17. Вгору височеньки, листям широченьки
18. За цим словом зоставайсь здорова
19. Зоставайсь здорова, красня панна
20. Красная панна, молода Галюня.

№4

♩ = 88

Ва си ле ва ма ти піш ла щад ру ва ти.

Щед рий ве чір, Свя тий ве чір

1. Василєва мати пішла щадрувати.
Щедрий вечір, Святий вечір.
2. Пішла щадрувати на ризи збирати.
3. На ризи збирати, Христа убирати.
4. Христос причащався, у ризи збирався.

№5

$\text{♩} = 92$

Ой жар - туй жар - туй го - ріш - ки го - туй Ой дай Бо - же

жар - туй не жар - туй го - ріш - ки го - туй

1. Ой жартуй, жартуй, горішки готуй. Ой дай Боже.
Жартуй, не жартуй, горішки готуй.
2. А скільки ж там тих горішок готуй. Ой дай Боже.
Жартуй, не жартуй, горішки готуй.

№6

$\text{♩} = 64$

В но - вім гро - ді в Виф - ле - є - мі ста - ло чу - до по всій зем - лі

ста - ло чу - до по всій зем

1. В новім гроді, в Вифлеємі
Стало чудо по всій землі 2
2. Бо з любові на ту нічку
Серед лиха в небі стала 2
3. Як світ ясний засвітився
Ангел з неба їм з'явився 2
4. І сказав їм таку звістку,
Що Син Божий народився 2
5. Ірод дуже засмутився,
Що Христос ся народився 2
6. І сказав їм діток вбити

- Всіх маленьких до двох літок 2
7. Мати плачуть ще й ридають,
Бідних діток убивають 2
8. Десять тисяч ще чотири
Малих дітей погубили. 2
9. Ми всі цьому не смутімся,
Христу Богу поклонімся 2
10. Христу Богу поклонімся,
Рожденному поклонімся 2
11. Ми Рожденому поклонімся
Христу Богу помолімся 2

№7

$\text{♩} = 56$

1. В не - ді - лю ра - но до схо - ду сон - ця три ца - рі і - дуть ____

Ой і - дуть во - ни не - суть ко - ро - ни пред Бо - гом кла - дуть ____

1. В неділю рано до сходу сонця три царі йдуть
Ой ідуть вони, несуть корони, пред Богом кладуть 2
2. А Марія із Йосипом дари приймають
Через Русалим аж до Єгипту з Христом тікають 2
3. Ой ішли вони та й через поле, хлопець пшеницю сіє
Ой сій же, сій же, хлопче, пшеницю, завтра будеш жать.
4. Ой сій же, сій же, хлопче, пшеницю, завтра будеш жать.
Буде їхати Ірод проклятий – знай же, що сказати 2
5. Буде їхати ірод проклятий на сивім коні
Буде лякати мечем вогненим – то ти не кажи 2
6. День минула, ніч настала, хлопець пшеницю жне.
Аж баче їде Ірод проклятий на сивім коні 2
7. Здоров, хлопче, здоров, женче, в полію ро

- Чи ти не бачив меї Невісти з Дитям ідучи 2
8. Бачив, пане, бачив, пане, як я пшеницю сів
Ой бодай тобі, ой бодай тобі, чом ти не сказав 2
9. Зима минула, літо настало, хлопець пшеницю жне
Вертаймось, браття, вертаймось разом, бо не здоженем 2

№8

$\text{♩} = 104$

На дво-рі чор-на хма-ра в'ється

Під вік-ном ко-ляд-ник тря-сється

Пус-тять його до ха-ти він вам бу-де спі-ва-ти ко-ля-ди

1. На дворі чорна хмара в'ється,
Під вікном колядник трясеться.
Пустить його до хати, він вам буде співати
Коляди
2. А в печі пироги сиділи
Там його оченьки гляділи
А він собі та й стояв
По єдному діставав
Попікся
3. Як в печі пирогів не стало
Поліз він нагору по сало
А він сало не дістав
З драбиною згори впав
Забився.

№9

1. Ой у полі, при дорозі.
Щедрий вечір, Святий вечір.
2. Там Петруня сіно косить
3. Сіно косить, коня просить
4. Ой їж, коню, ой пий, коню
5. Будеш мати три дороги
6. А першая до матеньки
7. А друга до батенька
8. А третя до дівчини
9. До матінки по шапочку
10. До батенька по сорочку.
11. До дівчини по хусточку.

№10

(на мелодію №9)

1. А я знаю, хто є вдома.
Щедрий вечір, Святий вечір
2. А удома пан господар.
3. Стоять собі коло столу.
4. Їдять кутю пшеничну.
5. Криничную поливають.
6. Їдять кутю ложечками.
7. А п'ють воду промечками.

Весняний жанровий цикл

№11

$\text{♩} = 76$

Ой вес - на крас - на ой вес - на крас - на
мо - ло - день ко - му тай Ан - дрій ко - ві

зстрі - хи во - да кап - не зстрі - хи во - да кап - не
ман - дрі - воч - ка пах - не ман - дрі - воч - ка пах - не

1. Ой весна красна, 2 з стріхи вода капне. 2
Молоденькому та й Андрійкові мандрівочка пахне 2
2. Мандрував же він, 2 усе в чисте поле 2
За ним дівчина, 2 вернися соколе 2
3. Ой не вернуса, 2 згордила ти мною. 2
Вже твоя коса 2 в мене під ногою. 2

№12

$\text{♩} = 80$

На зе - ле - но - му мач - ку На зе - ле - но - му мач - ку

Там дів - чи - на пас - ла кач - ку

1. На зеленому мачку 2
Там дівчина пасла качку.
2. А та качка креготіла 2
В чисте поле полетіла.
3. Полетіла в чисте поле 2
Де парубок плугом оре.
4. А він оре, а я бачу 2
Він сміється, а я плачу.
5. Понесу я йому їсти 2
Чи не скаже мені сісти?
6. Він наївся ще й напився 2

- Ще й по ролі покотивсь.
 7. Чому лежиш, чом не ореш? 2
 Чому до мене не говориш?
 8. А я лежу та й думаю, 2
 Що погану жінку маю.
 9. Людські жінки як ягідки, 2
 А ти чорна як циганка.
 10. А я руда вродалася, 2
 Чорнявому згодилася.

Літній жанровий цикл

№13

Ma - le - n'ka nič - ka pet - ri - voch - ka, _____
 He vis - pa - la - sya ta di - voch - k[a].

1. Маленька нічка петрівочка,
 Не виспалася та дівочка.
2. На росу гнала тримаючи
 На камінь пальці збиваючи.
3. Щоб ти парубку пропав, пропав,
 Що ж ти дівчині спати не дав?

№14

(на мелодію №13)

1. Там на городі шахран, шахран,
 Стоїть парубко як пан, як пан.
2. Коло шахрану петрушечка –
 То є дівчина Явдошечка.
3. Шахран петрушку налягає
 Козак дівчину намовляє.
4. Ой ти, дівчино, ой ти, ой ти,

- Кудой до тебе зайти, зайти.
5. Садком, парубку, садком, садком –
В мене горілка з медком, з медком.
 6. Садком, парубку, стежечками –
В мене горілка з суничками.
 7. Садком, парубку, долинами –
В мене горілка з малинами.

=

№15

1. Ой буяли сиві воли, буяли.
Поки вони на стоянці стояли. 2
2. А як прийшли сиві воли ...
Перестали сиві воли стояти. 2
3. Ой гуляла дівчинонька, гуляла,
Поки вона у матінки бувала.
4. А як пішла до свекрухи робити
Перестала на гуляння ходити.

Весільний жанровий цикл

№16

$\bullet = 108$

Да бла_ го_ сло_ ви Бо_ же. І Пре_ чи_ ста_ я то_ же.

І О_ тець, і ма_ ти. Сво_ є_ му ди_ тя_ ті

Пі_ сень_ ку за_ спі_ ва_ ти, До шлю_ бонь_ ку ви_ про_ ва_ жа_ [ти].

Да благослови, Боже.
 І Пречистая тоже.
 І Отець, і мати.
 Своєму дитяті.
 Пісеньку заспівати,
 До шлюбоньку випроваджа[ти].

№17

$\bullet = 108$

На_ ша піч ре_ го_ ті_ ла, Ко_ ро_ ва_ ю хо_ ті_ ла.

А при_ пі_ чок по_ смі_ ха_ єть_ ся, Ко_ ро_ ва_ ю до_ жи_ да_ єть_ [ся].

Наша піч реготіла,
 короваю хотіла.
 А припічок посміхається,
 Короваю дожидаєть[ся].

№18

(на мелодію №17)

Я на лавці сиділа,
 У віконце гляділа,
 Чи не прийдуть просити
 Короваю місити.

№19

Ой що то за се_ ло, Що у ньо_ му не ве_ се_ ло.

І му_ зи_ ки не гра_ ють, І дів_ ча_ та не спі_ ва_ ють.

Кру_ гом ньо_ го бо_ ло_ ти_ на, Все_ ре_ ди_ ні цвіт ка_ ли_ [ни].

Ой що то за село,
 Що у ньому невесело:
 І музики неграють,
 І дівчата не співають.
 Кругом нього болотина,
 Всередині цвіт кали[ни].

№20

(на мелодію №19)

Ой зятю мій, зятю хороший,
 Закопала від вишнею гроші.
 Ой як будеш дочку любити –
 Будеш мої гроші лічити.+

№21

(на мелодію №19)

Я на коровай ішла,
Коробочку яєчок несла.
Перестріли хлопці на мості
Да й побили яйця в коробці.
Що я буду бідна робити,
Чим я буду коровай масти[ти]?

№22

$\bullet = 92$

Ой прий_ди, прий_ди, бра_те, Сес_тру роз_плі_та_ти, (V)

До шлю_бонь_ку ви_про_ва_джа_т[и].

Ой прийди, прийди, брате,
Сестру розплітати,
До шлюбоньку випроваджат[и].

№23

(на мелодію №22)

1. У Клинцях та й по вулиці 2
Ішли-прийшли коровайниц[і].
2. Ішли вони молоденькії 2
На личеньку рум'яченькі[ї].
3. Несли муку ше й пшеничную 2
Несли воду ше й криничну[ю].
4. Несли яйця із старих курок 2
А медочок із яких бджіл[ок].
5. Від старих коров масло, 2
Щоб нам було чесно й крас[но].

№24

(на мелодію №22)

1. А Галюніна матінка 2
Та й по вулиці хо[дить].
2. Та й по вулиці ходить, 2
Та й сусід своїх прос[ить].
3. Сусідоньки ви, голубоньки 2
Та й ходіт ви до мен[е].
4. Та й ходіт ви до мене, 2
Та й до моєї хат[и].
5. Та й до моєї хати 2
Короваю вироблят[и].

№25

$\bullet = 120$

Ой ле_ті_ли бі_лі гу_си че_рез сад,

Як кли_ка_ли Га_ну_сю на по_сад.

Ой ле_ті_те, бі_лі гу_си, ку_ди ле_ті_те,
А ви мо_го по_са_донь_ку та не гля_ді_те

Єсть у ме_не ба_тень_ко, і до то_го,

Й до мо_го по_са_донь_ку і гой чес_но_го.

Ой летіли білі гуси через сад,
Як кликали Ганусю на посад.
Ой летіте, білі гуси, куди летите?
Й а ви мою посадоньку та й не глядіте.
Єсть у мене батенько, і до того,

Й а до мого посадоньку, і гой чесного.

№26

(на мелодію №25)

Ой засвіти, свахо, свічку, постав на столі,
Нехай же я подивлюся, чи пара мені.
Засвітила сваха свічку – не ясно горить,
З ким любила – розлучилась, серденько болить.
З ким не зналась, з тим звінчалась, і гой тепер мушу жить.

№27

(на мелодію №25)

А тепер я, матінко, на отході
Посадила горішечка на городі.
Я вас прошу, матінко, доглядайте,
Як до схід сонечка – поливайте.
Як до схід сонечка – росонькою,
По заході сонечка – і гой слізенькою.

№28

$\bullet = 102$

Ой у_ чо_ ра зве_ чо_ ра ма_ ти доч_ ку про_ да_ ла.

Ой у_ чо_ ра зве_ чо_ ра ма_ ти доч_ ку про_ да_ ла.

Ой учора звечора мати дочку й продала. 2
Мати дочку продала, й а ще й грошей не взяла. 2
Ой зятю мій хороший, приїхала (й) по гроши. 2
Сядьте, мамо, й на лаві – тільки буде (й) вам слави. 2
Нап'єтєся й горілочки, закусите з тарілочки. 2

№29

(на мелодію №28)

Ой колесом, колесом сонечко вгору йде. 2
 А в нашої Ганусі на столі рай сяє. 2
 (Ой) На столі рай сяє – рай Божий, коровай. 2
 Молоденька(я) Ганусю, хто ж тобі той рай дав? 2
 Ой дав мені Господь Бог, ще й матінка рідненька,
 Ой дав мені Господь Бог, ще й батенько рідненький.
 За раннєє вставаннечко, за білєє вмиваннечко, 2
 За тихії походоньки, за низькії уклоньки. 2

№30

Ма_ ти си_нонь_ка ви_про_во_жа_ла, хо_ро_шень_ко на_ у_ча_ла.

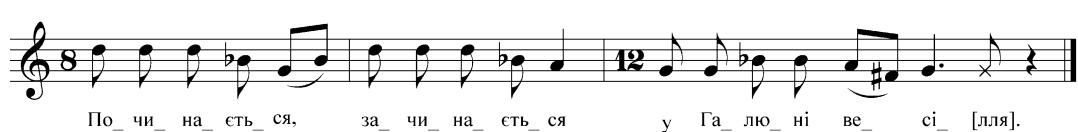
Ма_ ти си_нонь_ка ви_про_во_жа_ла хо_ро_шень_ко на_ у_ча_[ла].

1. Мати синонька випровожала, хорошенько й наувчала. 2
2. Не їдь, синоньку, понад річенькою, бо річенька зрадлива.
Зрадить твого коня вороного, тебе, й сину, молодого.

№31

Роз_ви_ва_єть_ся, роз_сти_ла_єть_ся я_ра_я ру_та зі_лля.

По_чи_на_єть_ся, за_чи_на_єть_ся у_Га_лю_ні ве_сі_[лля].

1. Розвивається, розстилається ярая рута зілля,

- Починається, починається й у Ганусі весі[лля].
2. Бог її дає, Бог її дає, батенько помагає.
Бог її дає, Бог її дає, батенько помага[є].
 3. Розвивається, розстилається ярая рута зілля,
Починається, починається й у Ганусі весі[лля].
 4. Бог її дає, Бог її дає, матінка помагає.
Бог її дає, Бог її дає, матінка помага[є].

№32

$\text{♩} = 2/6$

Ой чи_я то ми_ла_я Під ко_ро_ва_єм гу_ля_є.

Під ко_ро_ва_єм, під Бо_жим да_ром, під пше_нич_ним ко_ро_ва[йом].

1. Ой чия то милая
Під коро́ваєм гуляє
Під коро́ваєм, під Бо́жим даром,
Під пше́ничним коро́ва[єм].
2. То Андрі́йкова милая
Під коро́ваєм гуляє
Під коро́ваєм, під Бо́жим даром,
Під пше́ничним коро́ва[єм].

№33

$\text{♩} = 216$

1. Ой десь у лузі кри́ниця. Коло кри́ниці трави́ця.

Ой там со́коли́ гніз_деч_ко ви_ли, Честь Бо_гу хва_лу да[ли]
 Ко_ро_вай_ни_ці ме_д ви_но пи_ли,

2. Ко_ро_вай_ни_ці, у_стань те Честь Бо_гу хва_лу від_дай те.

Ко_ро_вай_ни_ці, під_ве_ді_те_ся Ду_ху Свя_то_му За хліб_за по_са_ду.
 На_пе_ред Бо_гу пок_ло_ні_те_ся Сва_ту сва_ни_ці
 І ку_ха_роч_ці І йо_го доч_ці

1. Ой десь у лузі криниця,
 Коло криниці травиця.
 Ой там соколи гніздечко вили,
 Коровайниці мед-вино пили,
 Честь Богу, хвалу дали.
2. Коровайниці, й устаньте
 Честь Богу, хвалу віддайте.
 Коровайниці, підведітеся,
 Наперед Богу поклонітеся.
 Духу Святому,
 Свату, сваниці,
 І кухарочці,
 І його дочці,
 За хліб, за посаду.